

POLEMOLOGIJA = VEDA O SPOPADIH (spopadoznanstvo)

ukvarja se z oboroženimi spopadi in koflikti

Avtor te besede je **GASTON BOUTHOU**L. V 60 – ih letih prejšnjega stoletja je preučeval fenomen VOJNA. Ker se mu je ta zdela preobsežna, da bi lahko opisala konkretno vojno, se odloči za besedo **SPOPAD**.

VOJNA – statična kategorija. Znanstveniki jo definirajo kot pogoj, v kateri mora biti **vsaj 1000 mrtvih**.

VOJNA = **spopad, bojevitost, boj** / **trdovratnost, napor, zdraha**

↓
Več žrtev, bolj fizična sila,
nasilje, agresija, napad

↓
obramba, posledice

koren **VOJ** = zasledovati, poditi, pojem lova

koren **RAT** (slovanski koren) = napor, energija. Iz tega izhajajo ratovanje, ratnik, r ratno stanje

Slovenski koren – rat pa najdemo v besedi ratifikacija.

PRENEŠENA UPORABA BESEDE VOJNA:

SVETA – nesoglasja med različnimi verami – med fundametalisti (skrajneži), npr. križarske vojne, Džihad

DRŽAVLJANSKA, PSIHOLOŠKA

BLISKOVITA – način vojskovanja, hitri napad (predvsem tehnika nemcev)

HLADNA – uporaba besed, spopad različnih ideologij, znotraj NATA in VARŠ. PAKTA ni, izven njih pa so vojne (predvsem tretji svet).

SVETOVNA – zgodovina, KEMIČNA, BIOLOŠKA – orožje, MIROVNA“

„SEDEČA“ – opozicijska vojna (npr. Fronta, kjer se vojaki malo premikajo, večinoma so v obrambnih linijah.

KRIŽARSKA – verski pohodi krščanskih vitezov na B. Vzhod

PLEMENSKA – manj razvite države

KOALICIJSKA – med skupnostjo držav (se združijo) proti sovražniku, spopadi med strankami.

VOJNA ŽIVCEV – med hladno vojno, psihološka vojna

MEDIJSKA, POZICIJSKA, BESEDNA – pogajanja, argumenti

VOJNA ZVEZD – nasilen poseg v vesolje, spreminjanje vesolja z različnimi orožji (laserji, sateliti) za potrebe vojske.

„**NOGOMETNA VOJNA**“ = pojav, ki se pojavi l. 1969. Po končani nogometni tekmi med Hondurasom in El Salvadorjem pride do obračuna med nogometnimi privrženci. Pride tako daleč, da vmes poseže vojska, na vsaki strani je čez 1000 mrtvih. Pride do diplomatske krize med sosednima državama. Vzroki so torej drugje – maščevanje, tekmovanje katera država je boljša, socialni in politični vzroki. Ta tekma pa je samo povod.

SPECIALNA VOJNA – posebna vojna. Uporaba različnih sredstev (informacije, desinformacije, diplomatske in politične sankcije,...), z orožjem pa se samo grozi. Namen te vojne je pripraviti pravo vojno ali pa je ta celo nadomestilo za vojno z orožjem (v tej vojni je namreč težko definirati, kaj je prepoved), kar izkoriščajo.

PREVENTIVNA VOJNA – napasti nekoga, da nas ne bi on prej napadel.

ZNANOST IN VOJNA

TEOLOGIJA – da [1.definicijo vojne](#) v krščanskem smislu.

ZGODOVINA – ljudsko poimenovanje vojne, predvsem opisuje vojne, katero pa ponavadi pišejo zmagovalci.

PSIHOLOGIJA – vloga posameznika v vojni, vzroki za vojno – tisti, ki izhajajo iz človekove osebnosti.

ETNOLOGIJA, ANTROPOLOGIJA – plemenske vojne med tehnološko manj razvitimi državami, da bi razumeli, kako so se včasih bojevali.

POLITOLOGIJA – pozno se začne ukvarjati z vojno

SOCIOLOGIJA – l.1875 se v knjigi *Herberta Spencerja* – PRINCIPI SOCIOLOGIJE 1. pojavi zapis o vojni. V tej panogi se malo ukvarajo z vojno, saj so mnenja, da se je ne sme preučevati, ker to vodi k negativizmu, represiji.

FILOZOFIJA – vzroki, večnost ali ne večnost vojne

NARAVOSLOVJE – elementi potrebni za vodenje vojne.

OBRAMBNE, MIROVNE ŠTUDIJE – vojna kot oblika spopadanja, v kontekstu obrambe.

“**WAR STUDIES**” – civilna stroke / **PEACE STUDIES** - razmerje med vojno in mirom, sta podobni, vsaka ima svoje področje vojne.

OBRAMBOSLOVJE – poznati definicije vojne, upoštevati jih z vidika 2 strok – Prava in vojaške znanosti, s čim vodimo vojno

Skupne definicije vojne ni zaradi prenesih pomenov in zaradi ukvarjanja večih struj znanosti s pojavom vojna.

Zakaj se ubijamo znotraj iste vrste?

1) boj za prostor	} razlogi pri živalih
2) boj za hrano	
3) boj za samice	

- levinja ubije svoje mladiče – DETOMOR zaradi boja za preživetje. V nekaterih kulturah je ubijanje otrok celo sprejemljivo (npr. predvsem deklic zaradi dedovanja – muslimanski svet, Kosovo).
- Največje ubijanje znotraj lastne vrste se pojavi pri človeku.

ZNANSTVENA UPORABA POJMA VOJNA

Definicija mora vsebovati:

1.kriterij: vse bistvene **razsežnosti pojava** (značilnosti, vsebina pojava)

2.kriterij: in **razmejuje pojave med seboj** (razlike med podobnimi pojavi).

Vendar se postavlja dilema ali gre za definicijo ali retrospektivo. Ne moremo namreč narediti opisovanja vseh značilnosti nekega pojava – preobsežnost.

Pesimističen pogled ima tudi **David Singer**, ki pravi, da človeško poznavanje pojma vojne še ne zadošča za znanstveno veljavno opredelitev.

2 RAVNI proučevanja vojne:

- **teoretično** (teorije o vojni)
- **empirično** (analize konkretnih vojn)

Empirična stanja v mednarodnih odnosih niso vedno skladna s teorijo ali s političnimi razglasi:

① **pisna napoved vojne** (začetki v srednjem veku)

- po slu so poslali vojno napoved, ko to postane prenevarno, jo napišejo na pergament in pošljejo z lokom na puščici.

② **vojne so, čeprav niso bile napovedane**

primer: **ZDA v Vietnamu** – 1954 – 65 (71) – napoved ni bila sprejeta v kongresu, ta je tudi uradno ni potrdil, odločitev predsednika je bila dovolj, da je šlo na pot ½ mio vojakov

primer: **ZRJ v BIH** – Nato ni pridobil dovoljenja od Varnostnega sveta, resolucija je sprejeta šele kasneje, S Vietnam v J Vietnamu

③ **vojna kot pravno stanje, v praksi je ni** → 2 razloga:

- države pokažejo koalicijsko podporo (ko Č.G. napove vojno Japonski, hoče pokazat podporo Rusiji, ki je v kofliktu z njo)
- vojna napoved zaradi koristi (bogastvo države obdržijo zase)

primer: **Č.G.** leta 1904 napove vojno **Japonski** in ta ni nikoli preklicana (v resnici nikoli niso poslali vojakov)

primer: **Vietnam** – ZDA so na strani J Vietnama proti gverilskemu gibanju, ki mu pomaga S Vietnam, čeprav ti tega nikoli ne priznajo

primer: **ZRJ v BIH** – vojaki ZRJ naj ne bi bili v vojni, odkod potem ranjeni vojaki in zahteva po statusih veteranov?

primer: **Latinsko – ameriške države** in vojna napoved fašizmu l.1941

primer: **Arabske države v vojni z Izraelom** (judi) – ko se ustanovi Izrael, naj bi hkrati prišlo tudi do ustanovitve Palestin. Do tega ne pride, zato arabske države napovedo vojno – preklical jo je le Egipt, del napovedi pa še velja (Libanon, Sirija,...)

primer: **Libanon in Izrael** – Čigav je Bejrut 1982

Libanon je bogata država (v 50, 60-ih letih), zaradi spopadov pa doživi razpad. *Libanonizacija* = popolni razpad države, tudi v političnem smislu.

Libanon začne izgubljat gospodarsko moč, nastajajo begunska taborišča, kjer so najbolj izurjeni vojaki in kadar gre za kazensko ekspidicijo, so napadena prav ta. Leta 1982 je dobesedna vojna od ulice do ulice, Izraelci pobijejo veliko ljudi, tudi Palestincev - Libanon pa se obnaša kot da ni v vojni.

Poraja se dilema, kako se imenuje pojav, ki se zgodi leta 1991 – v sociološko političnem pomenu se im. *vojna za neodvisnost Slovenije*, tudi ljudje ga tako poimenujejo. Nasprotna stran pa trdi, da je šlo le za oborožen spopad.

PРАВNA ZNANOST O VOJNI

PРАВNO STANJE – iz teh stanj sledijo sankcije.

Pravna znanost je naredila veliko dobrega, po drugi strani pa tudi slabega predvsem glede vojnih napovedi.

- 1) tendenca, da vojno določa kot [pravno stanje](#) – kakšno stanje je to, med kom (državami)
- 2) zgodovinski problem – da [vojno vodijo subjekti mednarodnega prava](#), tisti ki so nosilci posebnih pravic in dolžnosti. Dolgo časa so to pravico dodelili **civiliziranim državam**, ki sprejmejo nek red, norme (norme s strani nekega dela sveta – včasih Evropa, danes ZDA). In objekti, ki niso imeli ta status so bile barbarske države in njih se je lahko po mili volji napadalo in ubijalo. **EUROPOCENTRIZEM** – kdo je tisti, ki postavlja norme, po *čigavi podobi in v korist koga* (včasih so bile to evropske velesile – NZ, ŠPA, POR).
Problem: še danes se ne ve, kdo je tisti, ki postavlja te norme, to bi morala biti svetovna vlada – OZN naj ne bi bila svetovna vlada, še vedno so tu interesi posameznika.
- 3) [Problem sprejemljivosti vojne](#)
Družbeno je bila sprejemljiva do pred 100-let nazaj, danes pa jo bsojamo, pa še to ne v vseh oblikah. Pred 100-imi leti je bila vojna med civiliziranimi državami sprejemljiva, je bila sredstvo – danes je vojan zadnje sredstvo, ko odpadejo vsa diplomatska pogajanja.

Postaviti se morajo pravila, ko je mir in ko je vojna – to je bilo že v antični Grčiji – razni dogovori (npr. v napadalnih vojnah sodeluje državljan, njihova dolžnost traja 3 tedne, v obrambni vojni pa 60 dni in več). Ko to obdobje preteče, se vojak odloči, ali se bo boril naprej ali bo odšel domov. V teh 3 tednih je bila dinamična vojna, saj so imeli hrane le za nekaj dni, zato so morali čimprej napasti in opleniti kakšno mesto. Vojna je bila povezana s produkcijskim procesom - vojak sodeluje v vojni z opremo, ki jo prinese sam (sam jo izdelava) in borili so se takrat, ko ni bilo dela (pozimi).

Pravo gre še dlje in gre v smer izločanja določenih obdobjih, ko se vojna ne sme izvrševati.

4) Pravila za začetek in konec vojne

Ta pravila se utemeljujejo na običajnem pravu in ritualih.

- mora biti **vojna napoved** (prej so seveda izsiljevanja, pogajanja)

primer: ko generalni sekretar Solana prenese pooblastila na vojsko, s tem pomeni začetek vojne, pri tem pa temelji na ritualih (to se je že enkrat zgodilo) in ne pa privolitvi Varnostnega sveta (grejo mimo njega). Na rituale se sklicujejo, ko šele po napadu sprejmejo resolucijo o pravilnosti vojne, s čimer Varnostni svet potrdi vojno.

Konec vojne: popolno potolči naprotnika, da se razbeži .

- ščasoma je tak način preveč absurden, pa tudi vojske postanejo vedno bolj ravnotežne – ravnotežje sil.
- Vmes poseže pravo in uvede drugo možnost – podpis kapitulacije:
 - Pri kapitulaciji lahko npr. pod določenimi pogoji plačajo **vojno odškodnino**, ali pa celo ne.
 - Lahko se npr. zavežejo, da država *ne bo imele vojske* (oborožene sil) – Japonska to podpiše l.45 in še danes nima organizirane vojske
 - Italija npr.ob kapitulaciji stopi na drugo stran in ima zato kasneje ugodnejše razmere - sprejme, da bo na svojem ozemlju sprejela vojaške baze, predvsem ZDA in to še danes velja. Ponižanje pa doživi, ko je morala

sprejeti dejstvo, da bodo ti vojaki na njenem ozemlju podrejeni ZDA in zato lahko tu počnejo marsikaj.

- Pri meddržavnih zadevah se lahko države po nekih pravnih načelih dogovorijo, pri tem ne smemo soditi po naših moralnih načelih.
(primer: Ko ameriške vojake obtožijo za krive za nesrečo z žičnico v ITA, kjer veliko ljudi umre, državi sprejmeta dogovor. ZDA v zameno, da se ti vojaki lahko vrnejo nazaj v ita. oporišče, spusti iz zapora v ZDA italijansko atentatorko, ki umira za rakom).
- Srbija po podpisu Dejtonskega sporazuma za svoje ljudi zagotovi še več prostora, 51% → vse sprte strani nekaj dobijo in izgubijo.

5) PRAVNA NAČELA (16-18.stol)

Načelo enakosti vojskujočih se strani pri uporabi oboroženih sil, načelo nevmešavanja v vojno.

- Vsaka vojskujoča se stran, ki je civilizirana članica (države, ki imajo status članic mednarodne skupnosti) ima *pravico uporabiti toliko sile, kolikor želi* oz. kolikor jo ima.
- **Načelo nevmešavanja** – države lahko postanejo *nevtralne* in niso dolžne sodelovati v spopadu (če se jih spor ne tiče). V vojni ne pomagajo, ne sodelujejo – so nevtralne.
Npr. Napoleon dela ravno obratno – ko ustanovi Ilirske province, se morajo ti Slovani boriti proti ostalim Slovanom, ki niso v provincah.
- Nevtralne države v Evropi so za vedno, v miru in v vojni zagotovile nevtralnost (npr. Švica).

NASVETI PRAVA:

- tranzicijskim državam se skuša svetovati, da naj ***zmanjšujejo oborožene sile*** (države, ki niso del mednarodne skupnosti) in to zlepa ali zgrda (Rusija npr. sama zmanjša oborožene sile)
- Države, ki nimajo ustreznega političnega sistema, naj ne bi imele vojske, saj niso sposobne nadzorovat države (primer: Albanija, večino državnih meja garantirajo, nadzorujejo sosedne države).

- 6) Omejitev glede časa vojskovanja (verski prazniki, nedelje), prostora (izključitev verskih objektov, mest), udeležencev (izključitev žensk, otrok, starcev) ter izključitev orožij (nekrščanska orožja) – danes je to prepoved določenih vrst orožja.
- Omejitev glede tega, kdo je prizadet v vojni in koga je treba izvzeti iz vojne
 - Npr. ne smeš rušiti verskih objektov, ubijati civilnega prebivalstva, uničevati polj, ki jih to prebivalstvo obdeluje in se od tega preživlja.
 - Če vojaki kršijo ta pravila so kaznovani pred vojaškim sodiščem
 - Kadar so pravila nejasna ali dobiš ukaz, ki ni v skladu s temi pravili moraš ravnati s pravili človečnosti – MARTENSOVA KLAUZULA.
 - Prazniki so pomembni tudi zato, da se vojaki spočijejo
 - Izločitev svetih mest
 - **Zakon o varovanju kulturne dediščine** – v času vojne moraš zagotoviti vojake, ki bodo varovali te spomenike ali stavbe.
 - Npr. ko so v Mostarju zrušili most, ki je bil mednarodno varovan, lahko krivce za to obsodijo kot vojne zločince.
 - Če se npr. ženska odloči za status bojevnice v vojni, se je ne more zaščititi (npr. ženske so v Alžiru - vojna s FR - pod svojimi muslimanskimi oblačili nosile municijo, baterije in drugo opremo – so udeleženke).
 - V **konvenciji o otrokovih pravicah** je 15 let meja, do katere se ne sme uporabljati otroka v vojaške namene – zato tudi veteranom npr. ne priznajo statusa, če so se npr. v 2.svet.vojni bojevali ali bili kurirji in bili mlajši od 15 let.
 - *dopolnilni protokol*, ki ga je podpisala tudi Slovenija, določa starostno mejo 18-ih let. Vendar ga niso podpisale še vse države, zato še ni mednarodno uveljavljen.

PRAVO je posledica dogovorjenih pravil – zakaj se o nekaterih dogodkih pogovarja o drugih ne? Definicije teh dogodkov so stvar **skupnega interesa** držav:

- koliko držav je sprejelo neko odločitev znotraj države in ali je bila ta ratificirana v parlamentu – sprejeta v notranji pravni red

Pravna določila niso božja resnica

- o pred 200, 300 - imi leti pa je bilo tako – oblast kralja je bila v božjih rokah.
- o primer: v A-O je bil glavni poziv k vojni boriti se v imenu boga za domovino in kralja
- o ta določila sprejejo države, ki hočejo biti članice mednarodnega prava
- o od **majhnih** in držav, ki še **niso priznane** se pričakuje, da bodo brezpogojno sprejela ta pravila
- o pri **večjih državah** pa lahko prihaja do drugačne interpretacije teh pravil – zlasti pri 5 –ih stalnih članicah VS (npr. v obdobju hladne vojne je 13 mirovnih operacij in vse so izven Evrope in ZDA)
- o o katerih koli stvareh se pogaja ali razpravlja, se mora pogledati, kaj o tem misli 5 stalnih članic (ZDA, VB, Rusija, Kitajska, FR), ki ima vsaka svoje interese.
- o Stalne članice zaradi svojih interesov, nekaterih perečih dogajanj sploh nočejo dati na dnevni red, ali grejo njihova pravila celo mimo VS (npr. IRAK – članice so z pravico veta preprečile razpravo o tej temi, o relaciji ZDA – SZ se tudi ne razpravlja – poseg SZ v Afganistan,...), govorijo pa o 3.svetu.

VS – varnostni svet

PRIMER PREPOVEDI UPORABE PROTIPEHOTNIH MIN IN VLOGA NEVLADNIH ORGANIZACIJ, ICRC

ICRC= RDEČI KRIŽ

- o Velik napredek glede te teme, predvsem v **90-ih** letih
- o Mednarodni rdeči križ in druge organizacije si prizadevajo za prepoved teh min, saj imajo prevelike količine žrtev glede od pričakovanih.
- o **Protipehotne mine** – gre za majhen sistem, ki je namenjen izločitvi manjšega števila vojakov (1 do 2 vojakov).
- o Problem: delujejo proti tistemu, ki ni predviden kot udeleženec spopada, torej proti civilistu. Te mine *ne delujejo takoj na sovražnika*, ampak jih

ekosistem posrka vase, nastavljene so v gozdovih in poljih, in delujejo čez nekaj let – še danes ubijajo civiliste.

- o Zato se zavzemajo za orožja, ki bi znala *razlikovati* med vojakom in civilistom.
- o *Nesorazmernost* med namenom uporabe in učinkom sproži debate o prepovedi protipehotnih min.

3 VRSTE SKUPIN, KI SE ZAVZEMAJO ZA PREPOVED:

1. skupina: vojska ugotavlja, da so neučinkovite, neuporabne – ne delujejo takoj
2. skupina: države trpijo še danes posledice, ko zaradi njih umirajo civilisti
3. skupina: proizvajalci nimajo več interesa jih izdelovat, saj ni povpraševanja, imajo pa polna skladišča in zato cena pada.

4 leta nazaj je prišlo do prepovedi proizvodnje, skladiščenja in uporabe protipehotnih min.

Pravo ima torej le toliko moči, kolikor je sprejemljivo, dogovorjeno med državami in ni dano od boga.

VPRAŠLJIVOST VOJNE

- o Do konca 19.stol. je vojna zaželjeno stanje v mednarodnih odnosih
- o V 20.stol pa se pojavi dvom – ali je vojna normalno stanje?
- o Pojavijo se pogodbe, ki so podlaga za mednarodno pravo, ki kritizirajo in dvomijo o vojni
- o V 70-ih letih – revolucionarni preobrat od zaželenosti vojne do izogibati se vojne na vse možne načine
- o **HAŠKA KONVENCIJA O MIRNEM REŠEVANJU SPOROV** (1.1899)
- o **BRIAND KELLOGOV PAKT** (1928) – najprej se pri reševanju sporov uporabi vse mirne poti in pogajanja in šele nato, če ne gre drugače vojaška sila.
- o **USTANOVNA LISTINA ZN** 1945
 - *51.člen*: pravica do individualne ali kolektivne samoobrambe
 - na tem členu je ustanovljena zveza NATO (kolektivna samoobramba)

- o *konec 20.stol* – vojne se je treba izogibati na vse možne načine, treba je *izločiti vse akte agresije* – 1974 (OZN)

POGLAVJA USTANOVNE LISTINE OZN

6. POGLAVJE (33 – 38 člena)

♣ **mirno reševanje sporov** – pogajanja, sodna razrešitev, ... ali drugo kar izberejo države za mirno reševanje sporov

7. POGLAVJE (39 – 51 člena)

♣ akcije do katerih pride v času ogrožanja miru, kršitve miru

♣ katera dejanja so tista, ki so agresivna

♣ 1. oblika zoperstavljanja: sankcije

- od prekinitve diplomatskih, ekonomskih odnosov do nasilnih sankcij, ko se državo nadzira (embargo na uvoz orožja v Sloveniji)

♣ 2. oblika zoperstavljanja: nasilni, prisilni ukrepi

- uporaba oborožene sile proti državi, ki krši pravila

- tu pride v 2.svet.vojni do popolnega *razdora med državami* → te naj bi skupaj ustanovile oborožene sile in vojaški štab, vendar do tega ne pride (5 stalnic članic namreč ne dovoli, da bi jim poveljevala ena od njih, nočejo se podrediti – npr. da bi ZDA poveljeval ruski poveljnik)

- 7.poglavje se konča z *51.členom*: vsaka država ima v primeru napada *pravico uporabiti oborožene sile neke države* – **individualna** ali **kolektivna**

samoobramba (utemeljitev NATA – kolektivna samoobramba predvsem pred V svetom) v primeru napada na člana OZN, dokler VS ne ukrepa.

6 IN ½ POGLAVJE

♣ nenapisan dogovor – **kompromis**, ko pride do oboroženega spopada, ki ga je treba zaustaviti

♣ rešiti in ustaviti spore z omejeno uporabo oborožene sile

- ♣ primer: države so že toliko časa v vojni, da *prostovoljno* pristanejo na vmešavanje mednarodnih sil, da bi jo razbremenile, lahko pa pride do vmešavanja s *prisilo*.
- ♣ **Varnostni svet** sklepa kompromise (15 članic, predvsem 5 stalnih članic), pogajajo se na koliko sil bi pristali in kdo bi dal te sile (katera država) za modre čelade.
- ♣ gre za to, da mednarodne sile **razmejijo sprte strani** (oborožene sile so poslane na ta območja v skladu s 6 in 1/2 in ne v skladu s 7. poglavjem) prostovoljno ali s silo.
- ♣ primer: Korejska kriza I.51-52
 - na 37.vzporednik je potrebno poslati razmejitvene sile med S in J Korejo
 - predstavnika takratne SZ na seji Varnostnega sveta ni, kar pomeni isto, kot da bi se vzdržal glasovanja (ali tja poslati sile)
 - tudi predstavniki Jugoslavije nekaj časa ne pristajajo na posredovanje
 - potem le pošljejo tja svoje sile (modre čelade), ki jim poveljuje general McArthur, ki ga pošljejo američani
 - McArthur pride do razmejitvene črte in ko vidi, da tam ni upora nadaljuje in jo prekorači – prečka celo S Korejo in pride do Kitajske
 - Zdi se popoln uspeh in zmaga, vendar pride do preobrata – S Korejci so američane stisnili v nekakšen krog in čakali na pravi trenutek, takrat pa jih obkolejo in pobijejo.
 - Tu se izkaže, da ni dobro če je poveljnik tako samostojen (McArthur je šel lahko tako daleč, ker je imel zveze pri visokih predstavnikih)
- ♣ Korejska kriza je dokaz, da je potrebno uporabiti stvari iz 7.poglavje, še bolj pa se to vidi v situaciji s Kongom
- ♣ Kongo ima veliko nahajališč dragih rudnin, življenje je lepo urejeno za domačine. Ko pa morajo Belgijci zapustiti Kongo zaradi antikolonialnih gibanj, pride tu do genocida, pobojev,...potrebno je upoštevati 7.poglavje in premagati uporne sile.
- ♣ tudi v Bosni I.94 pride do uporabe 7.poglavja → drugače pa je redka uporaba tega poglavja.
- ♣ **Mirovne operacije** so utemeljene s 6. poglavjem, v praksi pa gre za 6 in 1/2 poglavje.

DEFINICIJE VOJNE

LEWIS RICHARDSON

- ♣ matematik, ustanovitelj statističnih obravnavanj družboslovnih pojavov
- ♣ kveker, nasprotnik vojne ali pacifist
- ♣ preračunati matematično verjetnost pojava vojne v prihodnosti
- ♣ **»vojna je množično pobijanje«**
 - namesto besede vojna lahko damo besedo genocid, pogromi, ... kar bolje razlaga množično pobijanje
 - ta definicija ni natančna, v ozadju je neka presoja – da gre za množično veliko število žrtev, ki si pobite

QUINCY WRIGHT

- ♣ pravnik, politolog – ZDA
- ♣ temeljna študije vojne – *STUDY OF WAR* I. 1942, 1965
- ♣ vojno razširi na neživi svet – ali je vojna nekaj kar se dogaja izven nas? (potem je to večno dejanje)
- ♣ 1. definicija : **»vojna je nasilni dotik dveh posebnih, toda podobnih teles«**
- ♣ zvezde, živali, ljudje so lahko v vojni
- ♣ 2. definicija: (I.42): **»sodobna vojna je pravno stanje, ki enako omogoča dvem ali več skupinam voditi spopade ob uporabi sile«**
- ♣ 3. definicija (I.65): **»sodobna vojna je pravno stanje in oblika spopada, v katerem se izraža visoka stopnja pravne enakosti, sovraštva in nasilja v odnosih med organiziranimi človeškimi skupnostmi«**

- pri 3. definiciji gre glede na 2. za večji politološki vpliv na Wrighta in posledice njegovih spoznanj iz 2.svet.vojne

M. T. CICERO

- ♣ starorimski politik, filozof, pisatelj, govornik
- ♣ 106-43 pr.n.št
- ♣ najstarejša ohranjena definicija vojne
- ♣ **»vojna je tekmovanje ob uporabi sile«**
 - zasledimo dve dimenziji: *tekmovanje* različnih sodelujočih v spopadu in *uporaba sile*
 - lahko sklepamo, da gre bolj za športno tekmovanje, *ni udeležencev, posledic,...*

HUGO GROTIUS

- ♣ holandski pravnik, 17.stol
- ♣ utemeljitelj mednarodnega prava
- ♣ nadgradi Cicera
- ♣ **»vojna je stanje tekmovanja med državama ob uporabi sile«**
 - napredek ni prav velik v primerjavi s Cicerom, vendar odraža spremembe v mednarodnih odnosih – *nastanek držav* (borijo se za svoje ozemlje)
 - *subjekti*, razlike v pravnih stanjih
 - Grotius pozna edini subjekt mednarodnega prava le državo (brez organizacij, etnij,...)
 - Akterji v mednar. odnosih nimajo stališča države, zato niso akterji vojne
 - Upošteva tudi razlikov pravnih stanjih – gre za stanje tekmovanja, torej stanje miru in stanje vojne. Države živijo v miru in vojni.
 - vojna je stanje, ki ga je treba ločiti od drugih.

LOUIS RENAULT

- ♣ **»vojna je seštevek prisilnih ukrepov, s katerimi vsaka vojskujoča se stran skuša drugo podrediti svoji volji«.**
- ♣ Ne upošteva subjektov in stanja
- ♣ Določen je *cilj* (podrediti)
- ♣ *Način vodenja vojne* (seštevek prisilnih ukrepov – lahko so gospodarski, diplomatski, vojaški,...?)

SMILJA AVRAMOV

- ♣ Pravnica
- ♣ **»Vojna je oborožen spopad med državama za doseganje politične premoči ter s pomočjo sredstev, ki jih dovoljuje mednarodno pravo«.**
- ♣ 4 elementi: *oborožen spopad*, *subjekti* - udeleženci vojne so samo države, *cilji*, *sredstva*
- ♣ *Spopad med državami* - po njenem Slovenija l.91 ni bila vpletena v vojno, ampak je bil le poskus obranitve teritorialnega ozemlja, saj takrat še ni bila država, ampak šele l.92 postane mednarodno pravna država.
- ♣ Govori o tem, da gre za oborožen spopad – torej misli na *oborožena sredstva* in omejitve, samo za tista, ki so priznana s strani medn. prava. Kaj pa če gre za pravno neprimerna sredstva? Ali gre potem za genocide, pogrome in ne za vojno?

BRONISLAV MALINOVSKI

- ♣ Poljski antropolog, 20.stol
- ♣ Antropološko pojmovanje – udeležba na terenu
- ♣ **»Vojna je spopad kultur oblikovanih kot neodvisna plemena ali narodi«**
- ♣ temeljne dimenzije: *subjekti na nizki ravni*, določeno je disjunktivno stanje v obliki *spopada*
- ♣ Predmet proučevanja: **indigeni** = staroselska populacija, ki živi danes z nami, vendar po pravilih, ki so veljala 2-3 tisoč let nazaj.

- ♣ Izraz *kultura* je tipično antropološki
- ♣ Ali gre za uporabo vojaške sile, je zanj irelevantno.
- ♣ Pomembno je, da gre za spopad do določene mere organiziranih kultur (nizka organiziranost – plemena) – *disjunktivni spopad kultur*

VOJNA ENCIKLOPEDIJA, l. 1974

- ♣ Vojaška znanost
- ♣ **»Vojna je kompleksni in intenzivni družbeni spopad, ki ga povzročajo razredna, gospodarska in politična protislovja, in s katerim ob množični uporabi oboroženega boja, skušajo razredi, države, narodi, uresničiti svoje gospodarske in politične smotre. Temeljna vsebina vojne je oboroženi spopad«.**
- ♣ Ključna dimenzija: ponavljanje *oboroženega boja*
- ♣ Uvedejo tudi druge dimenzije:
 - *družbeni spopad* – vzroke vojne moramo iskati med ljudmi
 - opisuje za *kakšen spopad* gre – kompleksen, intenziven
 - *vzroki vojne* – razredna, gospod. in politična protislovja (lahko bi rekli samo politična protislovja - ali niso v njih skrita tudi razredna in ekonomska?)
- ♣ *sporočilo*: da gre za protislovja
- ♣ *vpliv časa*: razredno protislovje
- ♣ *subjekti vojne*: politični subjekti, v duhu časa (razredi, države, narodi)
- ♣ *cilj*: gospodarski in politični (sestavina pol. cilja je velik gospodarski interes)

GASTON BOUTHOU

- ♣ fr.sociolog, utemeljitelj polemologije
- ♣ l. 1963 v knjigi *LA GUERRE* (=vojna) poda definicijo vojne

1. TEORETSKA DEFINICIJA:

»vojna je oborožen in krvav boj med organiziranimi človeškimi skupnostmi, ki ima lastnosti medotičnosti, organiziranosti, omejenosti v prostoru in času ter surovosti«.

- ♣ *Abstraktna, spoznavna definicija* – govori kakšen pojav je to, manj pa govori o razsežnostih.
- ♣ Definicija opozarja, da gre za *oborožen in krvav boj* – mogoče hoče opozoriti na intenzivni boj, ki povzroča žrtve.
- ♣ *Subjekti*: človeške skupnosti – niso pravno določene, ni omejitev za kakšen subjekt gre, samo da je organiziran (organiziran mogoče v smislu skupnega jezika, religije, sociale,...?)
- ♣ *Lastnosti*: metodičen, organiziran, omejen v času, prostoru in surovosti
 - Kaj je indikator *surovosti*, kaj jo sploh določa?
 - *Metodičnost*: oborožen boj po vnaprej določenih pravilih, metodah
 - *omejena v prostoru*: kje poteka vojna? Npr. nekateri deli sveta so bili včasih v vojni in danes niso, nekateri predeli pa so bili včasih v miru in imajo danes vojne (npr. Evropa je v 1.svet.vojni v vojni, Latinska Amerika v miru, danes pa je obratno).

2. EMPIRIČNA DEFINICIJA

- ♣ **po I. 63** Bouthoul pojem vojne zaradi empiričnega preučevanja nadomesti s pojmom **spopad** (vojna je preozek pojem za vse oborožene sile)
- ♣ Loti se empiričnega raziskovanja vojn v zadnjih 200-ih letih.

SPOPADE KVALIFICIRA:

- **ultrakonflikt** = spopad, ki je neznan, teoretično je bil dan samo kot možnost, *v praksi pa do njega ne pride* (svetovna jedrska vojna)
- **makrokonflikt** = dve svetovni vojni, lokalne vojne, podaljšane notranje vojne, lokalne revolucije in vstaje.
- **mikrokonflikti, intrakonflikti** = pojavi nižje stopnje po intenzivnosti, nimajo kljub uporabi oborožene sile razsežnosti, metodičnosti in organiziranosti, ki so potrebni za vojno.

Vojna je večji oborožen spopad, ki izpolnjuje naslednje pogoje:

- v njo je vpletena več kot ena država
- prostorsko obsega več kot eno prestolnico ali eno pokrajino (več subjektov)
- traja več kot 1 leto
- povzročitev več kot 1000 mrtvih
- ima pomembne notranje politične posledice (sprememba režima) ali zunajpolitične posledice (aneksija, odcepitev, neodvisnost,...)

Vse ostalo, kar ne izpolnjuje teh pogojev, pa so oboroženi spopadi.

POVZETEK:

- **deskriptivna definicija** (samo opisuje)
- *ni vzročnosti*
- **statična merila** (trajanje in število žrtev) – ali potem ni vojna če je 999 žrtev, ni določenih indikatorjev surovosti
- **sporno časovno merilo** – pozabi na lastno merilo (npr. 6-dnevna vojna in več kot 10.000 žrtev)
- **kakšna je stopnja organiziranosti oboroženega nasilja?**

*Bouthoul je tisti, ki je kriv da je **1000 žrtev** mejnik, merilo ki ga vzamemo kot dogovor za definicijo vojne.*

DAVID SINGER

- ♣ ameriški politolog
- ♣ **»vojna je mednarodni (meddržavni) oborožen spopad, ki se ga udeleži najmanj ena neodvisna država – članica mednarodne skupnosti, in ki povzroči najmanj tisoč mrtvih «**
- vsaj ena država mora biti priznana s strani ZN

1.primera:

- potemtakem je l.1991 pri nas šlo za vojno, čeprav Slovenija ni bila neodvisna država in mednarodno priznana, bila pa je mednarodno priznana Jugoslavija
- vendar pa ta vojna ne izpolnjuje vseh pogojev – 1000 mrtvih (na naši strani je bilo mrtvih med 50 in 70, na drugi pa 160 – vendar so te številke dvomljive) → v končnem l.91 **ni** šlo za vojno

2.primera:

- v vojni za BIH sodelujejo pripadniki JLA, vojaki armade BIH (zastopana večnacionalno – bošnjaki, srbi, hrvati), vojska v republiki Srbski (ni mednarodno priznana – je le entiteta), HVO (hrvaški delo vojske)
- postavlja se vprašanje kateri akter ima po definiciji vlogo neodvisne države?
- Ubitih je 250.000 ljudi → tu pa definicija drži
- ♣ 1816-1965 empirično preučuje vojne
- ♣ izloči kolonije kot nepriznane članice MS

ISTVAN KENDE

- ♣ madžarski politolog
- ♣ empirično preučevanje vojne po letu 1945 (po 2.svet. vojni)
- ♣ ne obremenjuje se z marksistično ideologijo, ampak je objektivni
- ♣ izdela **merila** za razvrščanje dogodkov v pojav sodobne vojne
- ♣ *ne navaja vzrokov in subjektov* – definicija je povezana s tistim, kar se v vojni dogaja (sile in vsebina vojne)
- ♣ definicija ni nazorsko obarvana

I. Vojna je oborožen spopad, ki hkrati zadovoljuje naslednja merila:

- ① vsaj na eni strani se vojskujejo regularne oborožene sile države ali vlade
- ② na obeh straneh je prisoten oborožen boj
- ③ oboroženi spopad regularnih in/ali partizanskih enot potekajo načrtovano
 - torej sem šteje tudi razna gverilska gibanja, samo da so ta načrtovana
 - pod načrtovanje štejemo jasne cilje, jasna linija poveljevanja,...

I. KENDE (1972): »Local Wars in Asia, Africa and Latin America 1945 - 1969«

- ✓ preučuje predvsem vojne v *tretjem svetu* – po 2.svet.vojni
- ✓ pri zgornjih 3. merilih še doda:
 1. *aktivnost regularnih osi* – vojska, policija, vsaj na eni strani vlada
 2. *organizirano vojskovanje najmanj v obliki organizirane obrambe* (če ni organizirne obrambe gre lahko za pogrome,...)
 3. *kontinuiteta med spopadi* (jasno razvidno vodenje spopadov, ki potekajo en

za drugim), *strateško – taktična usklajenost* (usklajenost med tistimi, ki boj organizirajo – nadrejeni in med tistimi, ki ga izvajajo – podrejeni (vojaki).

POVZETEK:

prisotnost načrtovanih in centralno organiziranih aktivnostih na obeh straneh.

II. Katerih konfliktov ne štejejo za vojne, čeprav so lahko blizu konceptu vojne (mejni primeri)?

- ① spontane vstaje, upori, čeprav je vojaška sila uporabljena za zadušitev (upori ameriških črncev)
 - pri uporih črnec američani uporabijo vse oblike vojaških sil, ki jih imajo na voljo, izdelajo tudi mrežni načrt in po "prostorčkih" aretirajo uporneže
- ② lokalni oboroženi spopadi, ki presežejo enega mesta, ene ali dveh vasi, čeprav je uporabljena oborožena sila. (Afrika danes)
- ③ incidenti, kjer ni organizirane obrambe (Masakri v Indoneziji 1965, IBO pogromi v Nigeriji, pokoli Tutsijev in Hutujev)
 - šlo je za pobijanje, vendar pa ena od sprtih strani ni vodila oboroženega boja
- ④ oborožene akcije, v katerih ima samo ena stran orožje
- ⑤ obmejni spopadi ali serija takih spopadov, če so sporadični¹ in nepovezani
- ⑥ mednarodni spori, ki ne vodijo v oborožene operacije (Kubanska kriza 1962 ali "vojna" v prašičjem zalivu)

I. KENDE: »Third World War«

- ♣ **vojna tretjega sveta** ali 3.svetovna vojna
- ♣ v tretjem svetu po 2.svet.vojni je na *desetine milijonov žrtev*
- ♣ *vklučenih 54 držav* (v 2.svet.vojni = 40, v 1.svet.vojni=14)
- ♣ niti ena vojna *ni bila napovedana*

¹ pojavlja se občasno, od časa do časa, ni vnaprej določenega načrta

ANTON BEBLER

»vojna je izredno zaostren družbeni spopad, v katerem se družbene skupnosti (plemena, ljudstva, razredi, rasne, etnične, verske in druge skupnosti), gibanja, države in združenja držav, kontinuirano in organizirano na vseh straneh borijo za uveljavitev svojih ciljev, ob pretežni uporabi množičnega oboroženega boja, ki po obsegu in posledicah bistveno presega druge oblike oboroženega nasilja, na isti ravni družbenega razvoja in vojaške tehnologije«

- ♣ uporaba širšega pojma kot določitve, kam vojna spada – vojna kot nek disjunktivni družbeni spopad
- ♣ *Za kakšen spopad gre?* Za izredno zaostren – to ločuje vojno od drugih podobnih pojavov. Vendar ne moremo definirati, kaj pomeni izredno zaostren?
- ♣ **Akterji:** za tisti čas navede vse – družbene skupnosti, na nižji stopnji družbenega organiziranja. Vendar pa pogrešamo besedi *narod* (mogoče Bebler to označi z etnično skupnostjo) in *kulture* (Bebler najbrž za to uporabi besedo plemena).
- ♣ **gibanja:** s tem npr. misli narodnoosvobodilna gibanja (Al Fatah, Hamas, gibanje za osvoboditev Tibeta)
 - »gibanje 26.julij« – politično gibanje v 50-ih letih (1956). Nastane na Kubi, kot gibanje intelektualcev in srednjega sloja (Che Geuvara, F. Castra). Pride do propada med kmeti in delavci ter latifundisti – pride do revolucije. Boj proti diktatorju na Kubi, ki poveča socialni razkorak.
 - »Fronta polisario« - politično in vojaško gibanje v Z Sahari, ki je pod okupacijo Maroka. Gre za osvoboditev ozemlja v dolinah 2 rek.
 - Mehika (5 let nazaj) - upor kmetov v provinci Chapas, ki ga vodijo intelektualci in to preko interneta. Kmetje imajo le navadno orodje, vendar boje organizirajo intelektualci preko interneta, preko katerega pride tudi veliko podatkov o krutosti mehiške vojske. Gre za politično avtonomijo (večji del prebivalstva je Indijancev)
 - Na tej točki pa pri definiciji pogrešamo **organizacije na etnični ravni** (npr. ETA, IRA)

- ♣ Združenja držav – sigurno misli na NATO in Varšavski pakt
- ♣ V današnjem času se pojavi nov akter, ki ga takrat še ne poznajo – **transnacionalna (nedržavna) organizacija**, ki ima dobro tehnologijo in oborožitev ter finančno sposobnost (npr. Al Kaida, ki ruši Z sistem).
 - tudi Ustaši so nekakšno transnacionalno gibanje, ki je ustanovljeno v ITA in se kasneje preseli na Hrvaško

defenestracija = padec glavnih predstavnikov dinastije, ko jih defenestrirajo (vržejo) skozi okno (npr. padec Obrenovičev l.1903, ki jih nasledijo Karadžordževići; tudi na Češkem pride do podobne situacije)

- ♣ *kontinuirano in organizirano* (povzame po Kende-ju)
- ♣ **borijo na vseh straneh** – pričakuje, da morajo vse sprte strani do neke mere pokazati kontinuiran in organiziran boj, da jim priznajo status bojevnice.
 - mora potekati na vseh frontah, množična oblika – vojna ni spopad med dvema posameznikoma
- ♣ **Uveljavitev ciljev** – tu ne definira, ali gre za politične, ekonomske,...
- ♣ Vojna je *obsežen pojav z hudimi posledicami* – s tem postavi mejo med različnimi oblikami nasilja.
- ♣ **Ista raven družbenega razvoja in vojaške tehnologije**. Ali je genocid potemtakem vojna?
 - SREBRENICA l.1995 – ljudje tukaj so minimalno oboroženi, saj večino orožja položijo v zameno za zagotavljanje varnosti s strani ZN, ki nato to orožje da v skladišča. Srbi vedno bolj zahtevajo to območje zase in pregon muslimanov. Unprofor in Nato ne nudita okrepitve, saj slepo zaupajo Srbom, da sedaj ko so muslimani v Srebrenici oddali orožje, da jih ne bodo napadli. Srbi vkorakajo v Srebrenico in ZN pomagajo priskrbeti avtobuse za begunce, da jih bodo Srbi po obljubah prepeljali na varno območje. Na zbirnih taboriščih Srbi začno te ljudi ločevati, moške od žensk in otrok, moške prepeljejo z drugimi avtobusi in jih na samem pobijejo okoli 7200.
 - Bebler tega dogodka ne bi štel za vojno, čeprav se zgodi znotraj vojne, že res da sta bili ti skupini na isti ravni družbenega razvoja, vendar pa je bila ena skupina (muslimani) oborožena na način, ki pa ni isti ravni vojaške tehnologije (saj morajo oddati orožje) druge skupine. Zato ta pojav Bebler smatra za pokol, genocid.

KAKOVOSTNI VIDIK ANALIZE VOJNE (povzetek)

1) teža politične sestavine v vojni

- gibanja, države, razne skupnosti, ki imajo neko stopnjo politične organizacije

2) vsebnost oboroženega spopada

- ali je majhen napad dovolj za vojno

3) oborožitvena raven

- orožje in stopnja razvitosti orožja, ki se uporablja

4) koliko ozemlja

- nekaj ozemlja mora biti gotovo zajetega; Kende spopade ene vasi ali prestolnice še ne šteje za vojno

5) intenzivnost spopadov

- če se vojski postavita na razmejitveno črto in se bučno gledajo in vpijejo, to še niso bojevniki v vojni

6) kontinuiteta spopadov

- povezava neprekinjenih akcij in spopadov v časovnem redosledju; 1.spopad na 10 let še ne pomeni vojne

7) razmerje moči med nosilci

- ne more biti na eni strani en vojak proti 100-im na drugi strani

8) razmerje: pripravljeni za boj – udeleženi v oboroženem boju

- gre za to, koliko bo v oborožen spopad dejansko vpletenih, koliko pa takih, ki bodo le pripravljeni (izurjeni) za boj

»**STAJANJE NA UGRI**« - pojav, ko se dve vojski srečata na bojnem polju pripravljeni, vendar se nikoli ne spopadeta, pride pa do velikih političnih sprememb. Ta izraz izide iz dejanske situacije, ko se na reki Ugri srečata vojski Rusije in Tatarov in se ne spopadejo, vendar pride do velikih sprememb.

1. SKANDINAVSKA ŠOLA

Definicija oboroženega spopada

»Oboroženi spopadi so spopadi zaradi nasprotovanja glede oblasti in/ali ozemlja, ki zaradi uporabe oborožene sile obeh strani, od katerih je vsaj ena vladna, povzroči najmanj 25 žrtev zaradi bojevanja«

(vir: Peter Wallensteen, Karin Axell: Conflict Resolution and the End of the Cold War, 1989-93. Journal of Peace Research, Vol.31, No.3, 1994, str. 333-349)

- ◆ **čas trajanja** in **število žrtev** sta ključna dejavnika
- ◆ pri žrtvah omenja minimalno število žrtev (najmanj 25), ki morajo biti posledica bojevanj (če npr. nekdo umre zaradi kapi od strahu, to ni žrtev)
- ◆ **vzroki**: problem, spopad nasprotovanja, zoperstavljanja zaradi oblasti ali ozemlja
 - *ozemlje* – npr. želja po avtonomiji, razcepitvi, razpadu na več enot, kolonialno ozemlje, protektorat
 - *oblast* – npr. vrsta političnega sistema in njegova ideologija, zamenjava režima, sprememba v sestavi vlade
- ◆ gre za **2 sprti strani**, pod pogojem, da je **vsaj ena od teh vladna**
 - tu gre lahko za lokalne, regionalne, centralne vlade, ki so priznane na nekem območju - so sposobne voditi neke odnose oz. nadzirati določeno ozemlje in na njem vzpostaviti nek red
 - ali pa so te na mejah med državami, ki nimajo razvite centralne oblasti
 - *namišljena država* – udeležena je lahko tudi nepriznana država, kateri ostale države ne oporekajo
- ◆ uporaba **oborožene sile**
 - pomembno je, da gre za *smrtonosno orožje*
 - za oboroženo silo potemtakem ne štejemo „voljo duha“ nekoga, ki drugega prisili v nasilno dejanje (npr. da se ubije)

KLASIFIKACIJA SPOPADOV

- kriteriji vezani na **dolžino trajanja** in **število žrtev**
- pri klasifikaciji v nasprotju z definicijo lahko opazujemo pojave, ki so manjši po intenzivnosti, trajanju in številu žrtev
1. **manjši oboroženi spopad**: najmanj 25 in največ 1000 žrtev zaradi bojevanja v celotnem trajanju spopada.
 2. **srednji oboroženi spopad**: (najmanj 25 žrtev) in več kot 1000 žrtev v celotnem trajanju spopada, v posameznem letu pa najmanj 25 in manj kot 1000 žrtev.
 3. **vojna**: v času enega leta več kot 1000 žrtev.
(podobnost s Singer-jem, Bouthoul-om, ki pravita najmanj 1 leto in min. 1000 žrtev, vendar je ta definicija vojne milejša glede časa – lahko gre za nekaj dni)
- Srednje oborožene spopade in vojne lahko im. tudi **glavni oboroženi spopadi**.

2. NEMŠKA ŠOLA

- ◆ Heidelberg Institute on International Conflict Research (HIK)
- ◆ University of Heidelberg, Department of Political Science
- ◆ druga taka šola, ki poda svojo definicijo vojne in klasifikacijo spopadov v bazi **KOSIMO** (Conflict Simulation Model), ustanovljena l.1991, ki ga vodi prof. dr. Frank R. Pfetsch.

Definicija konflikta

»spopad nasprotujočih si interesov o nacionalnih vrednotah in zadevah (ozemlje, neodvisnost, samoodločba, avtonomija, ideologija, oblast, viri), ki traja določen čas z določeno intenzivnostjo, in v katerem sprte strani (države, skupine držav, organizacije, organizirane skupine) hočejo uresničiti svoje interese z zmago. Vsaj ena stran je organizirana skupina.«

- ◆ zmaga – ne vidijo kompromisa, šteje samo zmaga
- ◆ **vzroki**: različni interesi o nacionalnih vrednotah in zadevah

- ♦ **organizirane skupine, organizacije** – tu gre za akterja, ki ga Bebler izpusti (transnacionalna organizacija kot je npr. Al Kaida)

KLASIFIKACIJA KONFLIKTOV

- kriteriji glede na **intenzivnost**

- 1) **LATENTNI KONFLIKT**: zahteva, pogajanja, zavest o zahtevah (nasprotna stran se zaveda teh zahtev)
 - pogajanja komu stvar pripada – uporabljajo diplomatska sredstva
- 2) **KRIZA**: napetosti, nenasilna sredstva
 - širša uporaba sredstev
 - na meji med nasilnim in nenasilnim
- 3) **ZAOSTRENA KRIZA**: velike napetosti, grožnja z uporabo sile, sporadična (občasna) uporaba fizične sile (ki je nenačrtovana)
- 4) **VOJNA**: regularna vojaška sila, kontinuirano, organizirano bojevanje, žrtve in destrukcija

TREND V VOJSKOVANJU V ZADNJIH 500 LETIH

- od l.1432 naprej, ko odkrijejo smodnik

- ◆ Števični (numerični) trendi
- ◆ Spremembe v odnosu državljanov do vojske, načinu sodelovanja državljanov
 - ◆ Tehnološke spremembe
 - ◆ Spremembe v transportu in komunikacijah

1. DRŽAVLJANI IN VOJSKOVANJE

Viteška etika, milice, najemniški vojaki, oboroženo ljudstvo, gverilci, univerzalni vpoklic, obvezniki, poklicni vojaki, prostovoljni vojaki (all volenter force – AVF)

- **Viteška etika** (konec 1430) – do srednjega veka velja, da sprte strani, nasprotnika, ko ga ujamejo, ne likvidirajo, nasprotno organizirajo mu sprejeme, da proslavijo zmago in dokažejo kako veliki bojevniki so. Nekdo nekoč pravi, ko ga zajamejo: “v čast mi je, da sem bil pregan s strani tako priznanega bojevnika”
- **Milice** – organiziranja človeških množic, ki pa so kratkotrajna
 - ✓ Za varovanje manjših prostorov, vasi, skladišč (prostovoljno!!)
 - ✓ so podlage za oblikovanje nacionalne (narodne) garde (v Ameriki)
 - ✓ **narodne garde** praviloma najdemo v mirovnih operacijah (preventivne akcije) – prisotne v invazijskih enotah zunaj države
- Šele l.1640 spoznamo **stalne vojske**
- **Najemniški vojaki** – primer: Italija, Machiavelli v knjigi “Vladar” celo svetuje, da je potrebno paziti na to, da se vojska ne bo obrnila proti vladarju, ko jih ta ne bo mogel več plačati.
 - ✓ Aristokrati so jih najemali za svoje potrebe – plačani vojaki !!
 - ✓ Etnična oz. nacionalna pripadnost ni pomembna
 - ✓ Nastane anahronizem (država govori o mejah) – vojska postane državljanska dolžnost
- **1792/93** – prelomno obdobje, saj se uvede način novačenja na podlagi **splošne vojaške obveznosti**, ki je že vnaprej predpisana v ustavi (to velja 200 let) – morajo biti moški in določene starosti

3 obdobja:

1. vpis v vojaško evidenco – *naborna dolžnost*
2. *služenje* vojaškega roka
3. služenje v *rezervni* ali *vojni sestavi* (v vojnah uporabljajo rezerviste in ne tistih, ki so trenutno na služenju vojaškega roka)

Vojak se praviloma nauči 2 veščin:

1. ved – *osnove vojskovanja* (npr. streljanje)
2. ved – *poklic*, ki ga vojak uporablja v civilnem življenju (še le ti so lahko uporabljeni v vojni)

„**V vojni za Slovenijo**“ se ta pravila ne spoštujejo. Slovenska teritorialna obramba (Ig in Petre) hoče zaščititi vojake, ki so še vedno na služenju in niso usposobljeni za vojskovanje, in jih preselijo v Kočevski rog. JLA pa napoti v boj tudi tiste, ki so opravili le 1. vedo in še niso poklicni vojaki. Iz vojašnic zato bežijo albanski, nato slovenski in še ostali obvezniki, naborniki, medtem ko morajo častniki ostati. JLA kasneje spremeni sistem in nabornike uporablja za logistične podpore (prevoz orožja,...), za vojskovanje pa uporabijo usposobljene vojake.

V Franciji v času Jakobinske diktature (1793) pride do univerzalnega vpoklica državljanov – prelom v smislu uvajanja vojaške obveznosti. To še ni čisto obveznost, ampak totalna mobilizacija vseh za vojno sposobnih državljanov (predvsem moških) – **koncept oboroženega ljudstva**. Čez nekaj let (1799) te Napoleon uporabi za vojaške pohode (npr. pohod na Rusijo).

Ljudje morajo tako sodelovati v raznih službah – **obrambna doktrina** (koncept totalne obrambe – Švedska, Švica, Avstrija). Čimvečje število državljanov se pripravi na razne dolžnosti (tudi v industriji, pri reševanju, civilna zaščita).

Sistem totalne obrambe vsebuje: *dolžnost služenja v civilni varnosti, delovna dolžnost in materialna dolžnost* (vozila).

Gverila = “mala vojna”

- ✓ pojavi se v času Napoleonovih vojn, kot odpor proti Napoleonu v Španiji
- ✓ organizirano zoperstavljanje nevladnih sil, majhnih oboroženih skupin državljanov
- ✓ Francoze napadajo takrat, ko so najbolj ranljivi (ko spijo, jedo,...) in povzročajo veliko žrtev

- ✓ v Afriškem prostoru (Sierra Leone, Liberija) se im. SOLBEL (sol=soldier, bel=rebelien, upornik). To so pripadniki paravojaških enot, ki so istočasno služili v vojski in bili hkrati uporniki (npr. plenilci v RUF-ovih enotah)
- ✓ **partizani** (za ta izraza je najbolj zaslužen C. Von Clausewitz)– začetek gibanja je gverilski, začne se podobno kot v Španiji:
 - 1) zaradi izkušenj iz I.36-39, ki jih prinesejo Španci
 - 2) oblika vojskovanja v kominterni, komunističnem gibanju

Partizani (po I.42) in Španci se med seboj razlikujejo:

- partizani so pripadniki **gibljivih enot**, po celem terenu države, ki niso več tipično gverilske – bojujejo se v konceptu stalne vojske
- npr. domobranci – vaške straže, borili so se samo za svoj ožji teritorij

AVF (=all volenter force) – **prostovoljni**, poklicni vojaki

- nastane na osnovi, ko ljudje vstopajo v vojsko svoje države, pod pogojem da so njeni državljani
- v **Britanski** zgodovini od začetka 20.stol. naprej, s kratko prekinitvijo med 2.svet.vojni (obvezniki)
- v **Ameriki** je zgodovina miličnih vojakov (nacionalna garda), to je potrebno transformirati, da grede te enote izven svoje države (I.73 – poklicni vojaki)
- **tujška legija** (FR) – zoperstavljajo se antirevolucionarjem, tu državljanstvo ni pomembno, najboljšim legionarjem ga celo ponudijo (asimilacija)

2. TEHNOLOŠKE SPREMEMBE – OROŽJE

1. zgodnja doba – **doba primitivnega orožja**: orožje, ki temelji na moči mišic, saj mora biti vojak v dobri fizični kondiciji, da lahko prenaša orožje in se bojuje

2. srednja doba (sredina 15.stol)– temeljni na izumu **smodnika, pare in strojev z**

notranjim izgorevanjem

- smodnik se najprej uporablja za industrijske namene, v vojaške pa še ne – šele izdelava prvih pušk (16,17.stol) prinese uporabo smodnika (prve puške se nabijajo od spredaj in prenesejo le 6-7 strellov na dan)
- **način bojevanja** – hodili so v pokončnem položaju kot nekoč rimske falange. Zato je bil vojak ranljiv, saj ga je bilo tako lažje zadeti. Poled puške pa se seboj nosijo še

pušketo za polnjenje smodnika. Kmalu postane vojaka strah zaradi take izpostavljenosti, zato uvedejo podčastnike, ki hodijo za prvo vojno linijo in tisti, ki hoče ubežati, jih ti preprosto ustrelijo.

- nabijanje puške od zadaj, je revolucionarno, saj je vojak v ležečem položaju in lahko izstreli več strellov

3. moderna doba – temelji na uporabi jedrskega orožja (koncept ubijanja na daljavo – uporaba pametnega orožja, ki samo izbere cilj)

- informacijska orožja (hitrejši pretok), neubojna orožja, pametna orožja, puška s polnjenjem v zadnjem delu
- pojavi se novi trendi:
 1. doseči čimvečji **domet** zadetkov
 - (16.stol-sredine 20.stol) – medcelinske rakete dosežejo sedaj že vse
 2. čimvečja **ognjena moč** (ubojitost)
 - povečevanje moči (do 20-let nazaj) – z enim zadetkom zadeti čimveč ljudi, sedaj tudi že pametna orožja to presegajo
 3. čimvečja **natančnost**
 - v današnjem času pa je napomembnejša natančnost – to imajo vgrajeni stroji
 - *jedrsko orožje*: cepitev uranovih jeder I.39-44 (6. in 9.avgust 1945 prvič uporabijo jedrsko bombo)
 - *pametna orožja*: potujejo sama in sama zadenejo cilj
 - *neubojna orožja*: začasno onesposobijo vojake (laserski žarki s streslajem), vendar ne ubijejo – **humanizacija vojne**

3. TEHNOLOŠKI TRENDI – transport, komunikacija

- telefon, arpanet-internet, tank
- **telegraf** in **položaj poveljniškega mesta**: včasih je takoj za 1. fronto črto stal kurir, ki je prinašal sporočila; telegraf pa omogoči, da se poveljnik umakne iz 1.frontne črte v zaledje in iz tam poveljuje – *strateško bojevanje*
- **železnica**: mobilizira vojake, pripelje vojake do bojišča
- 1866-71 Fr-pruske vojne: Prusi zmagajo s sposobnostjo hitrega transporta vojaka iz zaledja na fronto
- **tank**

- nomadi Avari ali Tatari so se bili sposobni s konji preseliti iz ene na drugo postojanko
- **letalno**: orožja za množično uničevanje, bojne strupe v 1.svet.vojni mečejo ročno ali s puškami, pred 2.svet.vojno pa jih začno metati z letali (prvi so Italijani v Abesiniji-Etiopiji)

4. NUMERIČNI TRENDI

1. naraščanje stroškov in števila žrtev

- o stroške vojne je težko izračunati, ali se šteje zraven tudi rezerviste, ki gredo v boj in doma zapustijo delovno mesto – **oportunistični stroški**

2. povečevanje prostora bitk (veča se prostor, kjer potekajo bitke)

- o do konca 2.svet.vojne in vojne v 3.svetu – prostor se stalno povečuje
- o dogodki v nekdanji Jugoslaviji – **KASKADNE VOJNE** = začnejo se na enem prostoru in se na tem prostoru počasi "zaključijo", sklone se mirovni sporazumi in šele nato se preselijo na drugi prostor. Vojna se tako seli iz enega v drugi prostor in zajema vedno več prostora, v resnici pa na enem prostoru konča in preseli na drugi prostor (do l.95, ko je podpisan Daytonski sporazum)
- o **negativni mir** – prividni mir, mir je vzpostavljen in se vzdržuje pod prisilo z mirovnimi enotami (pripadniki OZN)
- o l.97 se začne vojna na Kosovu, l.99 Srbijo in Črno Goro napade NATO (mar–jun 99)
- o po l. 99 je spopadov konec in zdi se da je ponovno mir, vendar se te kaskadne vojne nato l. 2001 preselijo v Makedonijo – njena usoda je odvisna od VS – Varnostnega sveta ZN. V Makedoniji gre za mirovno operacijo UNPREDEP in Kitajska nato z vetom v VS (zaradi Tajvana) ustavi to operacijo in Makedonija nima več meje.
- o **Banana republika** – državni interes je podrejen privatnemu. Makedoniji ZN obljubijo 16 milijard \$ pomoči, ki naj bila pomoč državi, v resnici pa ta denar pograbi politiki.

3. povečuje se:

- o trajanje bitk na vojno – bitke so daljše (ena bitka je že ena vojna), **nasprotujoči si strani sta si nenehno v spopadu**, nenehno uporabljata oboroženo silo (razlika med bitko in vojno).
- o V Evropi 16.stol. sta v povprečju 2 bitki / vojno – gre za nekaj urne bitke, borijo se čez dan; 17.stol. – 4 bitke; 18, 19.stol – 20 bitk na vojno.

- o Sedaj pa je na vojno v povprečju že **30 bitk na vojno** – večtedenske, v **vseh vremenskih razmerah**, vojake celo učijo, da izkoristijo slabe vremenske razmere – pri gverilskih napadih je to prednost. V Zalivski vojni (l.1991) pa vremenske razmere niso v prid. Pentagon hoče začeti vojno na DAN D (20-tega), poveljnik ameriških enot v Savdski Arabiji Schwarzkof pa zahteva preložitev zaradi puščavskega viharja.
- o **zmanjševanje povprečne dolžine vojne**– države več let preživijo v miru in manj let v vojni (včasih so bile 30-letne, 200-letne vojne – tu gre za politični konstrukt, ni kontinuitete, imajo oborožene sile, čeprav v teh 200-ih letih ostajajo bolj v politični sovražnosti), tudi v 2.svet.vojni ni bilo nenehnega kontinuiranega spopada.
- o vojne so vse bolj **bliskovite** – dejavnik: logistika (oskrba v času vojne), saj vojne ni mogoče pripraviti za dolgo bojevanje (primer Iraka).
- o Število **žrtev med bojevniki upada** – včasih 50%, sedaj 6% (v zadnjih 10-ih letih se pojavi težnja po omejevanju žrtev med bojevniki) in vse manj poškodovanih med bojevniki – vzrok tudi v tem, ker je več usmerjena v civilno prebivalstvo – **št. žrtev med civilisti se povečuje** (vojne na Balkanu).
- o Zdravstvena oskrba vojakov – pomoč ranjencu postane posebna vrednota in tudi vojake usposablja za pomoč na bojišču.
- o Nalezljivih boleznih med vojaki je manj (l.1917-18 gripa pobere veliko vojakov)
- o Odvisnosti od poživil, ki vojaka držijo pokonci, da zdrži napore (primer Iraka)
- o **hitrost vpletanja novih držav v vojno** – predvsem v 3.svetu, 1.razlog je da vojna postaja vedno bolj globalna, 2. razlog pa da je vedno več držav.
- o konflikti nizke intenzivnosti – država, ki hoče spremeniti politični režim v drugi državi, ne posreduje neposredno z vojniki (le nekaj enot ima tam), ampak sprovcira v drugi državi konflikt med že tako sprtima stranema (ponavadi so to etnične skupine), kar privede do državljanske vojne
- o nevojne vojaške operacije (te se ne dogajajo med vojno)
- o narašča velikost vojska, ki sodelujejo v vojni – **absolutno** (glede na št. prebivalcev) in **relativno** (glede na pripravljene za vojno, vojska)
- o do konca 20.stol. se povečuje število rezervistov, sedaj je konec vojaških obveznikov, zmanjšuje se rezerva.
- o **Najemniški vojaki** (20 – 50.000) – 16.,17.stol. / 18.stol.: 100-200.000 / začetek 19.stol.: 200.000 vojakov (Napoleon) / 20.stol.: št. vojakov v milijonih.

- o Konec 20.stol. se število vojakov zmanjšuje (izjema ZDA in Balkan – še vedno v 100.000-ih).

VZROKI ZA VOJNO

- ✗ PRAVI VZROKI
- ✗ PROKLAMIRANI VZROKI – kampanja proti vojni, prikriti vzroki, politična garnitura ponuja določene vzroke
- ✗ Povdaranje enega ključnega vzroka, da bi ljudje hitro in lažje razumeli
- ✗ Odvisno je, kdo razlaga vzroke vojne (ekonomist, zgodovinar, antropolog, politolog,...)

TEORIJE O VZROKIH ZA VOJNE

1) RAVEN OSEBNOSTI

zakaj smo ljudje pripravljeni vstopiti v vojn kljub tveganju, kaj nas sili v vojno, v agresivnost?

a) PESIMISTIČNE TEORIJE

genetski determinizem – koliko je res, da je v naših genih zapisana agresivnost? Nikoli ne bo konec vojn, vojna je večna.

TEORIJA INSTINKTA – Konrad Lorenz (etolog = preučuje obnašanje živali)

- ✗ Bojevanje je človeški nagon, agresivnost je zapisana v genih, ljudje reagiramo **nagonsko** in vedno enako, nič ne premišljujemo.
- ✗ Ali je možno na opazovanju živali določiti agresivnost ljudi? Da, saj smo ljudje izšli iz živali. Lorenz opazuje v majhnih skupinah živali, ki imajo prirojena orožja (kremplje, kljun,...).
- ✗ Žival ne ubije do konca nasprotnika (druge živali), jo le ustrahuje, saj imajo **obrambni mehanizem**. Pri človeku gre za isti problem, vendar pa je ta skozi evolucijo izgubil obrambni mehanizem – nima več občutka, da ne sme ubiti drugega do konca.
- ✗ **Militantni entuziazem** – če bo napadena skupina, bodo vsi odgovorili nazaj kot skupina, vsak posameznik bo odgovoril.

SOCIOBIOLOŠKA TEORIJA – Edward Wilson

- ✗ Potreba po vojskovanju je nastala skozi zgodovino, agresivnost je del evolucijskega razvoja in bioloških značilnosti – močnejši preživijo pri ohranitvi vrste.
- ✗ Wilson: pri bojevanju gre za ohranjanje **nasilnega vedenjskega vzorca**
- ✗ **Ekološka kompeticija** – pri živalih preživi tisti samec, ki je sposoben oploditi čimveč samic, za ohranitev vrste se je moral bojevati najmočnejši, najspodobnejši človek (da je znal dlje časa zdržati tudi brez življenjskih potrebščin – voda, hrana,...)
- ✗ Podedovali naj bi tudi nasilne možgane, zato se čeprav smo bratje tudi med seboj pobijamo – **fiktivno sorodstvo** (npr. vojne na Balkanu)
- ✗ Postmoderne teorije: Ljudje smo tudi posamezniki, naša osebnost se postavi v socialno okolje, vendar smo na koncu vseeno individualisti (mislimo samo nase).

PSIHTRIČNA TEORIJA – Freudova psihiatrija

- ✗ Iskanje razlogov za dejanja v starosti išče v mladosti, v potlačeni podzavesti
- ✗ 2 nagona: **eros** (potreba po preživetju) in **tanatos** (nagon, smrt)
- ✗ v moških naj bi bilo veliko tanatosa, saj živijo hitro in nevarno življenje in zato hitreje umrejo; v ženskah pa naj bi bilo več erosa, saj so bolj umirjene, ker morajo poskrbeti za preživetje vrste, prav tako pa naj skrbele za vojaka, domače ognjišče,...
- ✗ vsak človek pa naj bi imel tako eros kot tanatos
- ✗ **narcisoidnost** – vsak zunanji napad na našo skupino razumemo kot napad, agresivnost in čutimo potrebo, da odgovorimo nazaj še bolj agresivno.
- ✗ Freud: ljudje mislimo, da smo civilizirani, da se ne smemo pobijati; v vojni pa se šele vidi, da smo v resnici veliko bolj hudobni.

ČLOVEK JE UTELEŠENJE ZLA – Thomas Hobbes, John Calvin

- ✗ Povezano z religioznim pogledom – človek je kaznovan za izvirni greh
- ✗ Človek je hudoben (izvirni greh), zato ga je potrebno stalno kaznovati, da se zbija njegova hudobnost, ki bi lahko uničila človečnost.
- ✗ **Hobbes**: "človek človeku volk" Vidi, kaj se dogaja na bojiščih, vidi umirajoča človeška telesa, ki se mu zdijo dokaz hudobije.
- ✗ **Calvin**: bolj religiozen pogled – v tem, kar se je zgodilo v raju vidi, da je v človeku skrita potreba po hudobiji.

b) OPTIMISTIČNE TEORIJE

(genetski vpliv) – **socialno učenje** s socializacijo je mogoče prisiliti ljudi, da ne odgovorijo agresivno na svoje okolje – s socialnim učenjem bi ljudi naučili, da se ne bi vojskovali.

AGRESIVNOST KOT POSLEDICA POZITIVNIH IZKUŠENJ

- ✗ Že kot otroci živimo v socialnem okolju, kjer smo nagrajeni za določena dejanja – npr. če smo nagrajeni za nasilno dejanje, se bomo kasneje tudi nasilno obnašali, saj bomo za to pričakovali nagardo.
- ✗ Pleme **Faluni** – ko otrok potrebuje hrano, ga pustijo jokati in lačnega, s čimer jih učijo agresivnosti. Učijo jih, da na nasilno obnašanje staršev odgovorijo tako, da udarijo starše nazaj.
- ✗ Teorija pogojevanja: da smo nagrajeni za določeno dejanje (Vietnamski sindrom)
- ✗ Vojna ima 2 posledici:

1. vietnamski sindrom

- veterani iz Vietnamske vojne
- v vojni se naučimo, da rešujemo probleme v svojem okolju z orožjem (pobijemo sovražnika). Po koncu vojne se mora vojak resocializirati (umor je tedaj najhujši greh) in vrniti v civilno družbo. Ko ti vojaki pridejo v normalnem življenju v kakšno krizo, je ne znajo rešiti drugače kot z umorom – im. tudi *samoumor* (ti ubijejo sebe in druge).
- Ta sindrom preučujejo pri ameriških vojakih, čeprav so bili tam tudi francozi (ti so prvi civilizirali Vietnam, po njihovem umiku l.54 pa začno na to območje prihajati ameriški vojaki).
- podoben način obnašanje najdemo tudi npr. pri partizanih, predvsem pri tistih, ki gredo skozi juriš – *jurišni sindrom* (po koncu vojne so hitro pripravljene potegniti za orožje, če imajo krizo).

2. posttravmatski stresni sindrom

- psihološka posledica izpostavljenosti nevarnostim vojne, pokaže se lahko 15-20 let kasneje, ko pride vse za tabo
- različne intenzivnosti – največja pri tistem, ki je moral nekoga ubiti od blizu (ga je videl v obraz) ali pa je videl svoje ranjene tovariše; če smo dolgo časa v vojni

napadani, obkoljeni, npr. da se moramo več tednov nenehno bojevati...že v vojnem času lahko doživi psihični in fizični zlom (razni krči, postane razvalina, pušča vodo in blato,...)

- pokaže se v fizioloških znakih: v tesnih prostorih se začno potiti; v množici ljudi se jim začno pojavljati razni glasovi (lahko tudi iz vojne); v množici se počutijo utesnjene, ogrožene; pride do šizofrene osebnosti; psihične posledice; v sanjah slišijo glasove; razne klavstrofobije,...
- nekateri teh znakov nimajo – ti ljudje naj bi bili *nemoralni*, saj se vsi normalni ljudje, ki vedo kaj je dobro in kaj zlo, v vojni zlomijo (lahko takoj, v posttravmatskem ali vietnamskem sindromu). Patološki zločinci pa se v vojni razcvetijo, strelajo okoli sebe, ne čutijo krivde, so heroji do konca – *herojska agresivnost* (zato tudi v nekaterih vojnah uporabljajo zločince, morilce, zapornike, ki nimajo moralnih vrednot).

SOCIALIZACIJA (IMITACIJA) ZA AGRESIVNOST

- ✘ Opozarja na oponašanje vzorcev obnašanj, za katere mislimo, da se bo dalo z njimi preživeti.

PARANOIDNI KROG

- ✘ Iskanje *podobnih lastnosti v svojem okolju*
- ✘ Tisti, ki so po naravi zoprn in hudobni mislijo, da so ostali isti in zato tudi iščejo podobne ljudi. Ko jih najdejo mislijo, da je res cel svet pokvarjen (da smo vsi paranoični, nasilni) in krog je sklenjen.
- ✘ V neki državi npr. agresivna politika „šunta“ ljudi, da so vsi do nje sovražni in morajo zato odgovoriti nazaj („nobeden nas ne mara“, „zakaj nas napadajo“) primer: Srbi, ki so prej nastavljali mine, sedaj govorijo, da oni niso taki in zakaj jih napadajo.

PREUSMERJENA AGRESIVNOST

- ✘ Ljudje v nekem okolju ne znajo pokazati, da se ne strinjajo z nečim, ne znajo odgovoriti nazaj in se zato spravijo na **šibkejšega** od njega (npr. delavec v tovarni šefu ne more dokazati, da se moti, zato delavec svoje frustracije sprošča doma na ženi)
- ✘ Žrtev sama postane napadalec – tudi države so npr. dolgo pod sovražnimi napadalci in pristiski, ki nato svoje frustracije preusmerijo na šibkejše (primer: Vietnamci so dolgo pod pristiski ZDA, Francije in se nato preusmerijo na lastni narod, začno pobijati lastne ljudi; Hrvati so najprej žrtev Srbov, nato pa se spravijo na muslimane)

AVTORITARNA OSEBNOST

- ✘ V povezavi s *fašizmom* – to razvijajo **Adorno** in njegova šola
- ✘ Ugotavljajo zakaj ljudje podpirajo fašizem, nacizem
- ✘ Ugotovitev: te avtoritarne osebe (npr. Hitler, Musolini) naj bi imele hibe iz otroštva (npr. Hitler je imel avtoritarno mamo, ki ga je povsod ovirala) – sedaj pa razvijejo dobro retoriko in pri ljudeh sprožijo naklonjenost.
- ✘ Komu in zakaj ljudje sledimo – zakaj smo slabiči in mu sledimo, čeprav vemo, da je napačnega mnenja, kakšne lastnosti ima ta oseba, da mu sledimo.
- ✘ Adorno razvije **F-skalo** (fašistična skala), psihološki inštrument za merjenje lojalnosti ljudi do fašistov.

ODTUJENOST, TOTALITARNOST - E. Fromm, E. Erikson

Fromm: odtujenost

- ✘ Maligna in benigna agresija
- ✘ **Maligna agresija** – odtujenost, občutek izvrženosti, osamljenosti začne nadomeščati tako, da se začne družiti z podobnimi ljudmi, da bi našel potrditev in to odtujenost kaže kot napadalnost na svoje okolje.
- ✘ Primer: *Ku klux klan* – v mladosti izločeni, osamljeni, sedaj bes izražajo na šibkejših. Te ljudi povezuje sovražnost (in ne prijateljski odnosi), z namenom povzročiti nekaj slabega – **socialna patologija** (osamljeni, zavrženi se agresivno obnašajo do okolja)

Erikson: totalitarnost

- ✘ *V državah, večjih skupnostih*
- ✘ Ko se problemi v državi kopičijo zaradi hitrih sprememb, celotna država najde rešitev v totalitarnih stvareh – napadejo sosednjo državo, drugi so krivi za njihovo frustracijo, gre za reševanje problemov navzven.
- ✘ Primer: Srbi – socialni problemi se v državi kopičijo, namesto, da bi se ljudje uprli notranjemu režimu v državi, se preusmerijo na sosednje države (“nihčne nas ne mara”) in ne opazijo, da je to posledica notranjih nepravilnosti.

PRIVLAČNOST VOJNE

- ✘ **Dostojevski**: v delu “Zapiski izpod zemlja” pravi, da je vojna privlačen prostor, kjer se vojaki soočijo s svojimi zmožnostmi, sposobnostmi, saj so izpostavljeni najhujšim trenutkom in tam se preizkusijo ter spoznajo sebe in druge.

- ✘ filozofi: **Hegel** je prav tako navdušen nad vojno, v prusko-ruskih vojnah se prijavi v vojsko
- ✘ politiki: **Musollini** v govorih povdarja lepote vojne, da se jo je treba udeležiti, tako bodo naredili veliko lepega za vojno in se bodo soočili s svojimi tovariši.
- ✘ Danes *komercializacija* povdarja pomen vojne
- ✘ **propaganda** – vojna in vojskovanje kot privlačnost, s čimer hočejo privabiti čimveč rekrutov za poklicno vojsko.

VOJAŠKO DOLGOČASJE

- ✘ ljudje pristanejo na vojskovanje, ker se dolgo časa pripravljajo na vojno, ki je ni in potem se kar prijavijo v spopad (npr. v 1.svet.vojni)
- ✘ pripadniki, ki so že dolgo v vojaški službi in so napredovali v činu si zaželejo vojne ali počasi sprovcirajo vojno.

FRUSTRACIJA – J. Dollard

- ✘ naredi poskus na živalih – miši da v kletko, vmes je steklena stena, na drugi strani pa hrana in ker ne morejo do nje začno napadat ena drugo in se jejo med seboj.
- ✘ Ljudje, ki so dolgo odvisni, nesamostojni, na določeni stopnji frustracije sprovcirajo vojno.

2) MANJŠE SKUPINE

(članek I. Kvaternik: Vojskovanje staroselskih populacijah. TIR let.36. 5/1999)

- ✘ Ali gre za primitivna, netehnološka, predtehnološka, indigena ljudstva? Kako jih poimenovati?
- ✘ *Še danes živijo z nami, vendar so izolirani in živijo po načelih, ki so veljali za naše prednike* (tudi 10.000 let nazaj).

Primitivne vojne oz. vojne med netehnološkimi ljudstvi

- ✘ **antropologi** – če razumemo zakaj se bojujejo indigeni, bomo razumeli tudi našo zgodovino in zakaj se bojujemo
- ✘ **indigeni = staroselci** (najboljši izraz), živijo na primitivni stopnji, so tradicionalni
- ✘ mislimo, da smo razviti, civilizirani, med drugim pa je med nami veliko primitivnih ljudi
- ✘ primitivne vojne – slabšalen izraz za manj razvite ljudi, ki se bojujejo

- ✘ *tehnologija* – ko človek že iz najbolj primitivnih stvari preobrazi v stvar, ki jo lahko uporabi (zato to niso predtehnološka ljudstva, saj je že takrat človek iz kamna naredil orodje in ubil mamuta)

V primitivnih vojnah je potrebno doseči čimveč ciljev in čimanj žrtev.

Funkcije primitivnih vojn

- ✘ **omejeni cilji** – konec vojne je natančno določen, mi npr. ne vemo kdaj je konec
- ✘ vojna zagotavlja pogoje za **sproščanje agresivnosti mladih ljudi** in zniževanje napetosti znotraj družbe (saj se v vojni na pomembnejših položajih bojujejo le modri, preudarni starejši ljudje, mladi pa so zafrustrirani, ker se ne morejo dokazati)
- ✘ zagotoviti pogoje za socialno napredovanje in **doseganje prestiža** (možnost plemenske dominacije)
- ✘ dobiti dostop do **zalog hrane**, predvsem živalskih proteinov
- ✘ dobiti ženske od sosednjih skupin (zaščita žensk pred sosednjimi skupinami)
- ✘ dobiti **zemljo** od sosednjih skupin – plenjenje
- ✘ **popraviti neravnovesje med spoloma** (št. žensk se zmanjšuje, saj jih zaradi nehygiene veliko umre pri porodu, umrljivost žena pa povzroči presežek moških, kar uravnovesi vojna, saj se z njo zmanjša št. moških)
- ✘ doseči **krvno maščevanje**, ki ima simboličen in socialni pomen
- ✘ zagotoviti možnost za širjenje plemenskega prostora – **zaščita teritorija**
- ✘ primitivne vojne so vojne za medsebojno tekmovanje in individualni prestiž. Primitivne vojne spremljajo *pravila, rituali, signali* – pred začetkom, med potekom in po koncu vojne. Gre za rituale, ki iz civilne osebe naredijo vojaka – barvanje telesa v bojne barve, spolna vzdržnost, uporaba poživil,...)

Vzorci vojskovanja med netehnološkimi ljudstvi

- ✘ **omejena destrukcija** – ko pride do prve žrtve, prenehajo z vojskovanjem
- ✘ **socialni nadzor** – pripadnike določene starosti je treba pripraviti do skupnega plesa in skupnega bojevanja. Poglavar jih zbere skupaj in vidi, kako ti napredujejo, ali so sposobni za vojskovanje.
- ✘ **Notranja logika**

✘ **Pogajanja** – pomembni člani družbe (starejši moški ali ženske). Na pogajanja gredo z različnimi darili (npr. riba) in se pogovorijo, kaj je pravzaprav vzrok za spor, lahko tudi določijo število žrtev (ponavadi dajo na seznam žrtev, ki jih je treba pobiti razne negativce). Žensko se lahko v pogajanjih uporabi kot darilo, ali pa celo kot vprašanje, ali nasprotna stran potrebuje ženske in je to razlog za spor.

✘ **Omejeni cilji**

Alternative za primitivne vojne (rešijo probleme na miren način):

- npr. pri Eskimih zmaga tista stran, ki je najdlje časa sposobna skozi pesem izraziti zamere proti drugemu plemenu.
- bušmani skušajo probleme rešiti skozi smeh

3) RAZVITE SKUPINE LJUDI – NARODI

Narode je skupina ljudi, ki ima skupen jezik, kulturo, navade, ozemlje, zgodovino, ki se bistveno razlikuje od drugih skupin in ima skupno zavest o pripadnosti.

Tip nacionalnih vojn:

1) vojna za **nacionalno neodvisnost** (npr. Baski)

- ✘ 1. primer: v Alžirski vojni gre za oblikovanje naroda, vse strukture naroda igrajo pomembno vlogo (otroci, starci, ženske, vojaki,...). V tej vojni so na strani Francije udeležili tuji vojaki tujske legije, ki so ponavadi nefrancozi (le podčastniki so francozi) iz nekdanjih kolonij, predvsem iz arabskih držav, ki simpatizirajo z odporiškim gibanjem v Alžiru. Zato prihaja do razkroja v tujski legiji, saj ti pobegnejo in se pustijo ujeti arabcem, saj vedo da bodo ti poskrbeli za legionarje in s tem prestopijo na nasprotno stran k alžirskemu svobodnemu gibanju.
- ✘ 2. primer: vojna v Indoneziji – pobijejo pripadnike komunistične partije oz. vse levo usmerjene, saj ji pomagajo pri osamosvojitvi Z države, ki hočejo da je Indonezija proameriško usmerjena.
- ✘ 3. primer: Indija l.74 pride do neodvisnosti na podlagi nenasilnega boja, z demonstracijami in ne z uporabo oborožene sile.

2) vojna za **nacionalni prestiž**

(počasi se razvije pri narodu ideologija večvrednosti – npr. od l.33 je bila v Nemčiji arijska rasa večvredna)

a) **SECESIJA** – odcepitev dela naroda, populacije od večje enote, saj je ta prepričana, da ima drugačne značilnosti (npr. zgodovina, kultura, ideologija,...). Ponavadi zahteva veliko žrtev. Vojna za Slovenijo l.91 – ali se je *Slovenija* odcepila od neke večje države ali je šlo le za razpad države Jugoslavije?

b) **REINTEGRACIJA** – del naroda misli, da pripada neki drugi celoti (državi), da njegova nacionalna bit pripada drugi državi. Najprej se mora odcepiti od sedanje države in se nato reintegrirati (ponovno združiti) z novo državo. Primer: *Ciprski Grki* hočejo iti k Grčiji, prav tako *Ciprski Turki* k Turčiji.

c) **IREIDENTIZEM** – deli naroda so v različnih državah in želijo živeti skupaj kot narod (*Italija* v 19.stol – povezovanje mest in državic v skupno državo). Albanci – nekaj časa je Albanija imela vlogo združitelja, danes pa *Albanci na Kosovu* predstavljajo nacionalno jedro okoli katerega se bodo zbrali ostali.

d) **MEDNARODNA SOLIDARNOST** – matične države poskrbijo za svoj narod v drugih državah, ko te vidijo, da je narod (narodna manjšina) ogrožen, da je zanj slabo poskrbljeno in lahko z medna. solidarnostjo osvobodijo ta narod. (primer: *Indija* in *Pakistan*)

4) RAVEN POLITIČNE DRŽAVE

(vzroki, ki jih priznavajo države)

DOKTRINA DRŽAVNE SUVERENOSTI

- ✘ od **17.stol**, od *Vestfalskega miru* naprej je to osnova mednarodnih odnosov (država ima vse oblike oblasti – zakonodajno, izvršilno in sodno oblast in nadzor nad ozemljem, in druge države priznavajo njeno oblast)
- ✘ pojavi se prepričanje, da nisi suveren samo na svojem območju, ampak želi država poseči tudi v drugo državo – konflikt.

Primer: **Tanzanija** ima napredno politično vodstvo, delno prozahodno, liberalno in delno socialistično, ki je znalo ukrepati med ameriškimi in sovjetskimi interesi, pomembna je v „gibanju neuvrščenih“. Ko Tanzanija l.79 vojaško poseže v Ugando, gre za kršitev mednarodne suverenosti, vendar se to ZDA in SZ ne zdi pretirano pomembno. Tanzanija hoče s tem odstaviti tedanji režim v Ugandi ter odstaviti voditelja Idi Amana. Idi Aman uvede namreč vojaški udar, vsi ministri so vojaki, vso humanitarno pomoč pobere zase,... Sprva ga evropski dvori podpirajo (VB, Francija), nato pa pride na dan resnica, da pobija ljudi in celo žrtvuje otroke za bogove. Vendar le Tanzanija poseže vmes, nobena Z država ne intervira v Ugando, saj je Idi Aman in država po doktrini državne suverenosti

samostojen. Resolucija OZN obsodi njegovo obnašanje, vendar ne intervira, obratno pa obsodi Tanzanijo, češ da ta ne bi smela poseči v Ugando. Zato moramo *doktrino državne suverenosti postaviti pod vprašaj*.

OMEJITVE DRŽAVNE SUVERENOSTI

- ✘ države razglasijo nevtalnost in ne pustijo, da bi kdo posegel v državo, ne pusti prehoda njenega ozemlja nobenim enotam (v Španiji general Franco celo nemcem ne pusti prehoda).
- ✘ V Evropa – po 2.svet.vojni, po Varšavskem sporazumu države del suverenosti prenesejo na SZ (Češka, Slovaška, Madžarska,...) in ko imajo mednarodni obisk morajo dobiti soglasje iz Moskve. Gre za **omejeno suverenost**, zato te države slabo razvijejo svoje obrambne kontekste. Madžarska l. 54 pokaže del političnega nestrinjanja, zato ji SZ grozi z napadom in jo še bolj privije. Isto se zgodi s Češkoslovaško, ko se hoče ekonomsko liberalizirati in zato njeno ozemlje zasedejo članice Varšavske zveze in SZ.
- ✘ **Kompromisna suverenost:** *Finska*, ta se bori proti rusom in nemcem, po 2.svet.vojni jo obravnavajo, kot da se je borila na nasprotni strani proti SZ. Finska ima lahko svoj politični sistem pod pogojem, da je komunistična partija (kljub majhni podpori na volitvah) vedno v koaliciji in da postavlja ministre. Država je samostojna (zagotovljena ji je tudi pomoč zahoda, če bi se SZ preveč vmešala v državo) in ni v Varšavski zvezi, vendar pa mora voditi politika po godu SZ. Ko l. 89 razpade SZ in s tem Varšavska zveza, to Finci pojmujejo kot osvoboditev (država celo po l.90 uvede totalno oborožitev, kjer hočejo služiti v vojski tako moški kot ženske) in sedaj hoče razviti vse nacionalne attribute. Država tudi noče v NATO, saj se boji ponovne kompromisne suverenosti.

DRŽAVNE ZVEZE, ALIANSE KOT VZROK ZA VOJNO

- ✘ Dilema: Ali vstop v takšne zveze pomeni, da si še bolj varovan ali da boš moral vstopiti v vojno kot tarča.
- ✘ Pred 2.svet.vojno je antifašistična koalicija (ko Hitler centralizira oblast obstaja strah pred vojno, zato hoče SZ skleniti koalicija z Francijo in VB). Do te koalicije ne pride, zato Rusi sklenejo dogovor z Nemčijo (dogovor Ribbentrop – Molotov). **Odsotnost koalicije** (SZ – VB – Francija) je vzrok za 2.svet.vojno.
- ✘ V 1.svet.vojni pa je **obstoj koalicij** antanta – trozveza vzrok za vojno.

REALPOLITIKA, RAISON D'ETAT

- ✘ Države imajo natančno definiran državni interes ne glede na mednarodno pravo – država bolj sledi svojemu interesu
- ✘ S posredovanjem država lahko pripomore k svetovnemu miru (“raison d’etat”)
- ✘ Temu konceptu je podoben nemški koncept “real politike” – država je tista država, ki ima moč in ne temelji na idealih.
- ✘ Mednarodno pravo ponavadi spoštujejo majhne, nepriznane države
- ✘ V neki regiji je velesila (npr. Nigerija v Afriki) – ima ogromno vojsko, relativno stabilno gospodarstvo, vzpostavlja mir v drugih državah. Nigerija je ključna država **ECOWAS**² (ekonomska skupnost držav Z Afrike), podobno kot pri nas EU; njene vojaške sile pa delujejo v okviru ECOMOG – a, ki sodeluje v vojaških, mirovnih operacijah kot je npr. Sierra Leone, Liberija. Nigerija tako postavlja pravila obnašanja in ker se drži pravil mednarodnega prava, je zelo verjetno, da se ga bodo držale tudi države okoli nje.
- ✘ **NATO** – tu je sedaj 26 članic, kjer gre za soglasje vseh članic, tu ni velesile. Izjema: ko se odloča o uporabi sile v eni od teh držav je situacija 26 – 1, saj 25 držav odloča o uporabi sile in o posredovanju vojaških enot v tej državi, sama država o kateri se odloča pa nima pravice odločanja (vseeno jo teh 25 članic posluša).
- ✘ **Varnostni svet** – 5 stalnih in 10 nestalnih članic (te imajo 2 – letni mandat, vsako leto se zamenja 5 članic). Stalne članice imajo pravico veta, veljajo za politične in vojaško strateške velesile, ki imajo velika pooblastila.
- ✘ **NAC**³ (Severno atlantski svet) – v njem je 26 zunanjih ministrov članic NATA in tu se odloča o posredovanju. Ko se npr. na sestanku pojavi vprašanje kdo bo varoval naš zračni prostor, se oglasi le ameriški minister Ramsweld. Nato se zmenijo, da ga bodo varovali Italijani v oporišču v Avianu vendar z ameriški letali.
- ✘ **CC** (command & control) – slovenski center, ki skrbi za varovanje našega zračnega prostora, vendar pa se mora v primeru nevarnega sovražnika v zračnem prostoru, o posredovanju prej posvetovati z italijani.
- ✘ **REALPOLITIKA** – izraz izhaja iz realistične teorije. Ustanovitelj teorije je **Morgenthau** – pojasni zakaj je državni interes včasih pomembnejši od mednarodne politike. Pravi, da ko se država odloči za vojno, to ne naredi na podlagi emocij (čustva sovraštva, maščevanja) in iracionalnih teženj, ampak zato, da tako doseže svoje cilje in interese,

² Economic community of West African states

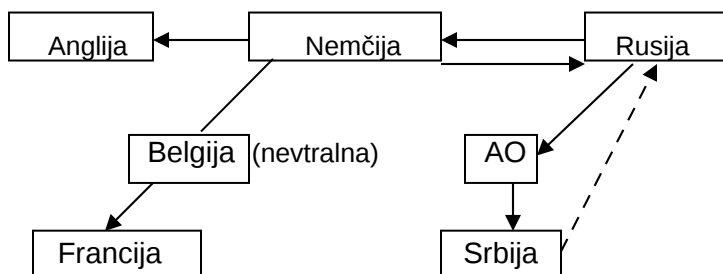
³ North Atlantic Council

ki jih po drugi poti ne more (npr. preko diplomatskih odnosov). Torej vojna ni posledica napak, v njo je treba iti s hladnokrvno odločitvijo - v teoriji se skriva pesimizem.

- ✘ **RAISON D'ETAT** – Država je sposobna poiskati opravičilo za vojno v svojem državnem interesu, in ima do tega pravico.
- ✘ Oba koncepta temeljita na **moči** (tudi Machiavelli pravi, da je treba oblast utemeljiti na moči).
- ✘ Realpolitika se lahko ujame tudi v državi, kjer je notranja kriza, ki jo država rešuje z napadom na drugo državo. Tako država rešuje probleme navznoter. (npr. Srbi).

5) RAVEN SPREJEMANJA ODLOČITEV – VODITELJI

- ✘ vloga voditeljev pri začetku vojne
- ✘ **močni voditelji** – v svojih rokah združujejo gospodarsko in vojaško moč, s katero upravljajo po svojih potrebah in imajo veliko vlogo pri vstopu v vojno. Npr. Stalin, Hitler, Aleksander Veliki, ki pa morajo imeti tudi lojalne podrejene.
- ✘ **slabotni voditelji** – ta se zave svoje nemoči v mednarodnih odnosih, zato sproži vojno, da dokaže, da temu ni tako.
 - Npr. car Nikolaj ni sposoben nadzirati svojega generalštaba, prav tako ne nemški kancler Willem;
 - ameriški predsednik Johnson, ki nadaljuje Vietnamsko vojno (poveljnikom rečejo, da bodo njegovo uspešnost merili po številu žrtev – pokol v vasi My Lai – poveljnik ni sposoben nadzirati svojih vojakov). Če bi bili močnejši voditelji, bi se marsikateri spor lažje rešil, tako pa se ti voditelji bojijo domačega mnenja in so na zunanjih frontah bolj nasilni.
- ✘ **Nefleksibilnost vojaških planov** – države so bile nesposobne izdelati mobilizacijske načrte, da bi fleksibilno in z določenim številom vojakov vstopile v vojno. Vsaka država želi mobilizacijo opraviti čim hitreje. To se zgodi v 1.svet.vojni, kjer gre za mobilizacijo celotne vojske – gre za **verižno mobilizacijo**.

Organizacija "Mlada Bosna" (Gavrilo Princip) izvede atentat na prestolonaslednika. Avstrijski diplomati dajo Srbiji ultimat v 12. točkah, da lahko pogledajo v njihove dokumente. Srbi tega ne spoštujejo, zato Avstrija napove vojno Srbiji (Srbija Avstriji tudi predstavlja konkurenco na evropskem trgu, saj ima nizke cene), Rusija (Car Nikolaj najprej hoče na mejo s Srbijo postaviti le 7 divizij, vendar generalštab in ministri mobilizirajo celotno vojsko, ker pa je car slaboten voditelj mobilizacije ne more preklicati) pa takoj odgovori, da bo branila interese Srbije (Srbi vseskozi računajo nanjo zaradi slovanskih vezi) proti Avstriji in začne mobilizacijo celotne svoje vojske. Na to dejanje reagira Nemčija, ki se čuti ogrožena, vendar so bili v njenem mobilizacijskem načrtu vključeni tako Francozi kot Rusi (čeprav v Nemčiji in Rusiji vladata bratranca), torej bojevanje na 2 frontah. Nemci so namreč predvidevali, da se bodo Rusi počasi mobilizirali in bi tako najprej napadli Francijo. Rusija je sedaj proti Nemčiji in AO, Nemčija pravi, da ima AO vso njeno podporo (čeprav je bilo to bolj na papirju, saj gre nemški kancler Willem v tem času na dopust). Nemčija tako mobilizira celotno vojsko, napade Francijo prek nevtralne Belgije, vendar se v bran Belgijcev postavijo Angleži in napovejo Nemčiji vojno in mobilizirajo svoje čete. To je t.i. verižna mobilizacija, ki je potekala julija 1914. Kljub temu pa je prav nefleksibilnost vzrok za vojno.

× **Krizno odločanje** – (npr. Svet za nacionalno varnost, Politbiro)

- voditelj mora imeti ob sebi svetovalce, ki se z njimi strinjajo, z njegovo politiko, voditelji ponavadi vedno pritrjujejo – tako situacijo im. YES MAN / SIR

odloča se v majhni skupini (skupinsko razmišljanje) – dinamika:

- strinjajo se z voditelji – ne pride do nasprotovanj
- hitreje se odločajo za rizično situacijo in velike programe, saj jih več prevzame odgovornost
- koncept sporočanja slabih vesti – izloča se slabe vesti (razne službe zbirajo podatke in izločajo ali prikrivajo slabe, da voditelja ne motijo pri odločitvah)
- veliko pritiskov (ni pravih informacij)
- v skupini so karizmatične osebnosti, tudi zgodovinska dejstva lahko vplivajo na odločitve (fenomen zlorabe zgodovine)
- problem: voditelji teh skupin imajo napačno predstavo o nasprotniku, ne poznajo pravih ciljev za posredovanje in ne poznajo časa trajanja vojne (npr. v 1.svet.vojni mislijo, da bo ta trajala nekaj mesecev, traja pa 4 leta)

Poznamo tudi **hipotezo o žrtvah**, ko politiki predvidevajo žrtve v vojni, preden se za njo sploh odločijo. Eni izhajajo iz pozicije „0“ (zero dead), drugi trdijo, da je žrtev več kot samo mrtvih (žrtve zaradi poteka operacije). Eni predvidevajo tudi žrtve nasprotnika.

6) TRANSNACIONALNI SOCIALNI IN EKONOMSKI VZROKI

x **konfliktne ideologije**

- že same v sebi nosijo neka stališča, ki so v nasprotju z drugimi, so netolerantne
- ideologija je vzorec, skupek idej, ki razlagajo, opravičujejo, dajejo nasvete kako urediti socialne, ekonomske, politične in druge odnose v družbi (→ napredek v družbi)
- daje tudi napotke, kako se obnašati v vsakdanjem življenju
- razlage in napotki za akcije, ki ogrožajo varnost drugih ljudi
- nacionalizem je stara ideologija (17. – 19.stol)
- najstarejše pa so religiozne ideologije – tradicija (napotki za življenje s katerimi rešuje najpreprostejše človekove trenutke – razlaga rojstva, življenja, dobrega in zla, kako ravnati in razlagajo največji strah – kaj je po smrti)
- ideologije znotraj sekularnega življenja (socializem, konservatizem, nacionalizem kapitalizem, demokracija)
- Vojaki, ko se borijo z nasprotnikom ne mislijo na ideologije ampak na preživetje. Kaj naj neki psiholog reče vojaku, ko mu mora dati **“will to fight”** – in sicer: “boj za ognjišče, ki ga je potrebno braniti”. Treba je sestaviti načrte za motivacijo vojskovanja, vse te ideologije je tako potrebno prenesti na posameznika (npr. vojskovanje za človekove pravice), na njegova čustva. Gre za *manipuliranje* z ljudmi, predvsem na ravni čustev in tako se lahko navadne ljudi zlorabi za politične akcije.
- Nekoč so bile ideologije zelo pomembne (npr. križarske vojne – za vero je potrebno iti v vojno, na mikroravni pa je šlo za ozemlje, oblast,...; 30-letna vojna).
- Ideologije vsebujejo napotke za ravnanja in tudi opravičila za takšna dejanja (v vojni je vse dovoljeno)
- Hipoteza: Ali so konflikti zaradi večih ideologij bolj krvavi kot konflikti znotraj ene same ideologije? Znotraj ideologij so v sred. veku potekali konflikti med monarhi znotraj ene kraljeve družine.
- Ideološke vojne so povzročile veliko št. žrtev, bile so intenzivne, krvave (2.svet.vojna) ter so daljše in okrutnejše od ostalih vojn

x **Ideologije s stališčem do vojne**

- krščanske religije imajo v sebi zapisano stališče do vojne, ne pa **zakaj je potrebno voditi vojno**
- *komunizem* – delavski razred in kapitalisti so v sporu, ki ga je potrebno voditi z bojem

- v *kapitalističnih* ideologijah – človekove pravice, ki so ogrožene je potrebno varovati tudi z vojno
- *fašizem* – vojna kot nekaj lepega, privlačnega
- *danes* se pojavlja nova ideologija, ki vodi odpor proti imperialističnim težnjam zahodnih ideologij (npr. sveta vojna, antiglobalisti,...)
- ideologija že vnaprej prepostavlja spopad z drugimi ideologijami
- ljudje stališča svojih držav in njihovih ideologij podpirajo – v ZDA so hladno vojno prikazovali kot spopad med komunizmom in demokracijo, propagirali pa so „better dead than red“

ideologije ne bi bile problematične, če ne bi:

1. imele skupek napotkov in izhodišča, ki so *nedokazljive* (npr. mi ali pa nek Indijanec drugače razumemo človekove pravice, zato je boj zanje težko dokazati in lahko vodijo do ideologije)
2. imele napotkov, kako voditi vojno

x **Demokracija in mir**

- demokracija je tudi ideologija, ki ne vodi do sporov
- demokratična politična ureditev je samoumevno po sebi nekaj kar generira mir (demokracija in mir sta med seboj odvisna)
- zato, da bi družba živel v demokraciji pa samo obstoj miru ni dovolj (totalitarne družbe tudi živijo v miru), res pa je, da je demokracijo lažje razvijati v miru, vendar pa tudi v dem.družbah lahko pride do vojne
- razlikovanje med **conami miru** (demokratične države) in **conami konfliktov** (nedemokratične države – potencialni prostori za vojno).
- Izgnati je potrebno države, ki povzročajo vojno na meji demokratičnih držav – spori se danes ne rešujejo na demokratičnem ozemlju ampak na drugih teritorijih z drugimi ideologijami

x **Populacijski pritiski**

- zaradi spremenjenih življenjskih pogojev se večja število prebivalcev določene nacije, lahko tudi zaradi ideologije, zato potekajo vojne za razširitev prostora

- določeno prebivalstvo misli, da potrebuje več življenjskega prostora (Nemci v 2.svet.vojni – Hitler: “Lebensraum” ko zahteva prostor za Nemce na vzhodu; Japonci, Makedonija – Albanci, ki naj bi čez nekaj let tu prevladali)
- prebivalstvo, kateremu nataliteta se večja, bo imelo v prihodnosti več možnosti glasovanja na volitvah, kot prebivalstvo z majhno nataliteto (Izraelci)

× **Vloga revščine**

- vzrok v obdobju dekolonizacije
- 1.59 je Kubanska revolucija, boj proti voditelji Batisti – glavni poziv revolucije je boj proti revščini (gibanje “26. julij” z vodjo Castrom)
- antikolonialne razmere v S. Afriki
- neenakomerno razporejeni resursi med ljudmi

× **Imperializem**

- s tem, ko je osvajal druga ozemlja je vseboval vojno (predvsem v Tretjem svetu)

× **Vojaško – industrijski kompleks**

- Ta je povezan z ekonomijo in politiko (primer: vojna v Iraku)
- združbo industrijskega kapitala (mogotcev) in predstavniki vojaških elit združuje želja po vodenju vojne zaradi profita (nova orožja, praznenje zalog orožja,...)

× **Oboroževalna tekma**

- hladna vojna med ZDA in SZ – da se na vedno večji kvalitativni in kvantitativni ravni povečuje sredstva za vojno, vendar pa do same vojne ne pride
- do oboroževalnih tekem prihaja tudi v Tretjem svetu
- na mikro nivoju pa pride zaradi oboroževalne tekme do vojne (Irak in Iran)
- današnja situacija v Iraku spominja na to – izgubili so ravnotežje nad orožjem (Irak zmanjšuje orožje za množično uničevanje, uničuje laboratorije, skladišča – vendar ni dokazov)